

**İLKÖĞRETİM 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ÖZGÜVENLERİ**

Fulya EZMECİ

Yüksek Lisans Tezi

**İlköğretim Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN
2012**

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİ

(Students' Self-Confidence in the 1st Classes at Primary Schools)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fulya EZMECİ

Danışman: Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN

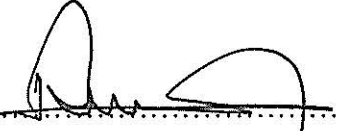
ERZURUM

Eylül, 2012

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN danışmanlığında, Fulya EZMECİ tarafından hazırlanan “İLKÖĞRETİM 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİ” başlıklı çalışma 21/09/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İlköğretim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Durmuş KILIÇ

İmza:

Danışman : Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Birol ALVER

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. / ..

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak sunduğum “İLKÖĞRETİM 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİ” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

21.10.9/2012

İmza
Fulya EZMECİ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİ

Fulya EZMECİ

2012, 85 sayfa

Bu çalışmanın amacı ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Çalışma evrenini Erzurum il merkezinde 2011–2012 öğretim yılında hizmet veren 91 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini ise, adı geçen evren tabakalama yöntemi ile sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) farklı üç gruba ayrılarak, her gruptan 3'er okul olmak üzere toplam 9 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Veriler 9 ilköğretim okulunda 1. Sınıf okutan 36 öğretmenin sınıflarında öğrenim gören 410 öğrenciye ilişkin görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda; ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri arasında okul öncesi eğitim alıp almama durumuna, cinsiyetlerine, anne ve babanın öğrenim düzeyine, ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Kardeş sahibi olup olmamalarına göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Özgüven, İlköğretim Öğrencileri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

STUDENTS' SELF CONFIDENCE IN THE 1ST CLASSES AT PRIMARY SCHOOLS

Fulya EZMECİ

2012, 85 Pages

The aim of this study is to determine there is or not differences between Students' Self Confidence in the 1st Classes at Primary Schools according to variables of having pre-school education, gender, education level of mother, education level of father, mother's work status is working or not working, having or not sibling and economic level of family.

91 active primary schools in Erzurum city center in 2011-2012 academic year constitute the study universe. Grouping study universe into 3 groups according to socio-economic level (SEL), 3 primary schools selected by random method from each group, total 9 primary schools, constitute study sample. The data were obtained on the basis of the views of 36 teachers, teaching in 1st classes at these 9 primary schools, about 410 students in their classes.

The result of this study, significant difference was found between Students' Self Confidence in the 1st Classes at Primary Schools according to having pre-school education, gender, education level of mother, education level of father, mother's work status and economic level of family. Significant difference was not found between Students' Self Confidence according to having or not sibling.

Key words: Self-confidence, students at primary schools

ÖNSÖZ

Özgüven duygusu insan davranışlarının temelini oluşturur. Okul çocuğun özgüven duygusunun oluşumunda ve özgüven düzeyinin yüksek veya düşük olmasında önemli etkiye sahiptir. Aynı şekilde insanın gelecek yaşantısına önemli derecede yön veren özgüven duygusu, çocuğun okul başarısı üzerinde önemli ölçüde etkiye sahiptir. Bu araştırma ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüven duyguları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Kuramsal çerçeve ile ortaya koyulan bilgiler ve araştırma sonucu elde edilen sonuçların ilgililere önemli mesajlar vereceği umulmaktadır.

Araştırmam da konunun belirlenmesinde ve planlanmasında beni yönlendiren, çalışmalarım boyunca tecrübe ve bilgisiyle bana her türlü desteği sağlayan, zamanını benimle paylaşan değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Mücahit DİLEKMEN'e, araştırmamın istatistiksel işlemlerinde benden gerekli yardımı esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Birol ALVER'e, çalıştığım okullar da desteklerini esirgemeyen, okul idarecilerimize, öğretmen arkadaşlarıma, lisansüstü eğitimimde bilgileri ve görüşleri katkısıyla Atatürk Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyelerine içten teşekkür eder, minnet ve şükranlarımı sunarım.

Çalışmam süresinde kendilerinden hoşgörü, destek, anlayış ve teşvik gördüğüm annem Güner EZMECİ'ye, babam Yrd. Doç. Dr. Talat EZMECİ'ye, her konuda ve her zaman bana manevi güç veren sevgili kardeşlerim Bahar ve Özlem'e teşekkür ederim.

Tez çalışmalarım boyunca hiçbir konuda yardımını esirgemeyen arkadaşım Buket ÖZCAN'a, ayrıca hayatım boyunca, bana yol gösteren, eğitimimde emeği geçen tüm hocalarıma ve burada adını sayamadığım tüm dostlarıma sonsuz teşekkürler ediyorum.

Erzurum - 2012

Fulya EZMECİ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	8
1.1.1. Alt Problemler	9
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Önem	9
1.4. Varsayımlar	10
1.5. Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar	11

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1. Özgüven İle İlgili Bazı Kavramalar	12
2.1.1. Benlik	12
2.1.2 Benlik İmajı	13
2.1.3. İdeal Benlik	14
2.2. Özgüven Nedir?	14
2.2.1. Kendini Sevme	17
2.2.2. Kendini Affedebilme	22
2.2.3. Kendini Görme Şekli	23
2.3. Özgüven Oluşumu ve Çocuklarda Özgüven	24
2.3.1. Özgüven Oluşumunda Ailenin Rolü	27
2.3.2. Özgüven Oluşumunda Okulun Rolü	29

2.4. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi	30
2.5. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	43
3.1. Araştırmanın Modeli	43
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	43
3.3. Veri Toplama Araçları	44
3.4. Verilerin Toplanması	44
3.5. Verilerin Analizi	45

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	47
4.1. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	47
4.2. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Anasınıfı Eğitim Alma Durumuna Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
4.3. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
4.4. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	50
4.5. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	53
4.6. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sahibi Olma Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
4.7. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	55

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	57
5.1. Sonuçlar	57
5.2. Öneriler	58

5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	58
5.2.2. Uygulayıcılar için Öneriler.....	59
KAYNAKÇA	60
EKLER.....	68
Ek 1.....	68
Ek 2.....	69
Ek 3.....	71
Ek 4.....	73
Ek 5.....	74
ÖZ GEÇMİŞ.....	75

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	47
Tablo 4.2. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Anasınıfı Eğitim Alma Durumuna Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	48
Tablo 4.3. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Ortalama Sıraları ve Kruskal Wallis Testi Değeri	49
Tablo 4.4. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları (Dunnett's T3)	49
Tablo 4.5. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Ortalama Sıraları ve Kruskal Wallis Testi Değeri	51
Tablo 4.6. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları (Dunnett's T3)	52
Tablo 4.7. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	53
Tablo 4.8. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sahibi Olma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri	54
Tablo 4.9. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirlerinin Ortalaması ve Standart Sapması	55
Tablo 4.10. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi	55
Tablo 4.11. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları	56

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Özgüven psikolojik olarak var olabilmenin esasını oluşturur. Benlik bilinci insanı hayvanlardan ayıran en önemli özelliklerden biridir: Diğer bir deyişle, kişi kim olduğunu tanımlama ve söz konusu kimliği beğenip beğenmediğine karar verme yeteneğine sahiptir. Özgüven sorunu, insanın bu yargılama yeteneğini kapsar (Mckay ve Fanning, 1998).

Özgüven kişiliği oluşturan kavramlardan biridir ve kişinin kendisini değerlendirmesi, kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Koşullara, konuma, gelişmelere göre değişiklik gösterebilir. Yüksek ve düşük özgüven şeklinde olumlu yada olumsuz olabilir. Kişinin özgüvenin yüksek ya da düşük oluşu, kişinin davranışlarını ve hislerini farklı yönlerde etkiler (Kugle 1983).

Özgüven, insanın kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi; yani olumlu benlik algısıdır. Her insanın, bir gerçek egosu vardır; bir de olmayı istediği, arzu edilen egosu vardır. Bu iki egoyu da bilen ve bunları birbirinden ayırabilen bir kişinin benlik saygısı olduğunu söyleyebiliriz (Tarhan, 2004).

Branden'a (1969) göre düşük özgüven insanın kendi kendisini bozguna uğratması gibidir ve bu durum dairesel bir şekilde kişinin hayatını etkiler. Olumsuz düşünceler olumsuz tutumlara, olumsuz tutumlar olumsuz davranışlara, olumsuz davranışlar olumsuz duygulara neden olur, besler ve bu şekilde her bölüm özgüvenden etkilenir ve özgüveni etkiler (Napoli, Killbride, Tebbs 1992).

Özgüven bir insanın mutlu ve başarılı bir hayat geçirmesi için gereksinim duyduğu bir kişilik ögesidir. Özgüveni yetersiz kişiler kendilerine güvenmedikleri için sorumluluk almaktan çekinirler, yapmaları gereken işlerden bir biçimde kaçmaya çalışırlar, kaçamazlarsa da içinde buldukları durumu büyük bir gerilim haline getirirler. Kuşkusuz özgüven sadece çocukların değil bütün insanların gereksinim duyduğu bir duygudur; ancak kişiliğin önemli bir bölümü gibi özgüvenin de tohumları çocukluktan itibaren atılmaktadır (Tarhan, 2004).

Çocukta özgüven doğumla gelişmeye baslar, erken yaşlarda da kesinlik kazanır ve 9-10 yaşına kadar gelişmeye devam eder. Özgüven yaşam boyu gelişmeyle devam eden bir olgudur. Çocuklar ergenlikle beraber özgüvenlerini değerlendirmeye ve şekillendirmeye baslar. İlk yıllarda ailenin çocuğa verdiği mesajlar doğrultusunda gelişen özgüven, çocuğun okula başlamasıyla ailenin yanı sıra öğretmen ve arkadaşları gibi diğer kaynaklardan beslenir (Özbey, 2004).

Çocuğun sevgi potansiyeli 0-2 yaşlarında hızla dolmaktadır. Hayat boyu dağıtacağı bu duygu sıcak, sevgi dolu aile ortamından alınır. Kişiliğin sağlıklı temelleri bu ortamda atılmaktadır. Sevgi ile büyüyen çocuk hayata güvenmeyi ve diğer insanlara sevgiyle yaklaşmayı öğrenir. Temel güven duygusu böyle bir aile ortamında gelişir, olgunlaşır ve hayat boyu devam eder. Aile içindeki bireylerin etkileşimi çocuğun aile içindeki konumunu belirler. Çocuk toplumsal bir birey olarak kendine bir model arar ve bunu aile içinde bulur. İlk modeller ana babalardır (Kırkincioglu, 2003).

Çocuğun yaşadığı yetersizlik duygusu ya da isterse sevgiye layık olmama duygusu özgüven tahribatın için yeterlidir. Bu duygulardan sadece birinin tatmini beklentileri karşılamaz. Yani beğenilmeden ya da değer verilmeden sevilme çocuğu hep çocukluk döneminde bırakabilir, olgunlaştırmaz, buna karşılık değer verildiğini hissetmeden beğenilmek de düş kırıklığına uğratar (Andre, Lelord, 2002).

Çocuk küçük yaşlardan itibaren hayata hazırlanmalıdır. Sorumluluk alabilen bir çocuk yetiştirmek isteyen aileler onun büyümesini beklemeden, küçüklüğünden itibaren çocuğa bazı küçük görevler vermeliler ki çocuk bazı şeyleri yapabildiğine, elinden bir işin geldiğine inansın. İlkokula başlayan çocuk sorumluluk almaya hazırdır. Bu çocuğa sorumluluk verilmezse çocuğun kendine duyduğu güven giderek zayıflamaya başlar. İlginç olan şu ki; küçükken çocuğuna hiçbir sorumluluk vermeyen bazı anne babalar, çocukları ileriki yaşlarda sorumluluk almayınca tepki gösteriyorlar. Oysa ki aile eğer o yaşa kadar çocuğa bazı sorumluluklar yükleyip inisiyatif vermediyse çocuğun birdenbire ayaklarının üzerinde durmayı başaramaması gayet doğaldır (Tarhan,2004). Çocuğumuzu yetiştirme şeklimiz onun ileriki yıllardaki akademik başarısında etkileyecektir. Özgüven duygusunu geliştirici yönde verilen bir eğitim ve aile içi etkileşim çocuğun akademik yönden başarılı olmasını da sağlayacaktır. Bireyin

kendisini gerçekleştirmesinde, hayatta başarılı olmasında, mesleki ve akademik başarısında özgüven duygusu temel oluşturur.

Özgüven çocuğun akademik başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Özgüveni yüksek çocukların çoğunda öğrenme zorluğu yaşanmamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Humphreys (2002) yılında yaptığı çalışmada; okulda öğrenme zorluğu yasayan çocuklardan birçoğunun özgüven sorunu olduğu artık belirtmiş ve çocuğun eğitimsel gelişmesini sağlayabilmek için öncelikle özgüvenin geliştirilmesi büyük önem taşıyor demiştir.

Özgüveni yüksek olan bireyler genelde, kendilerine güven, başarıma isteği olan, iyimser, zorluklardan yılmayan, yeni düşüncelere ve deneyimlere açık ve araştırmacı, insan ilişkilerinde rahat ve sevecen, sorumluluk yüklenen ve atılgan bir kişilik özelliğine sahiptirler. Kendilerini saygı ve kabul edilmeye değer, yararlı, önemli kişiler olarak algılamaya eğilimindedirler (Mağden ve Aksoy, 1987).

Kişinin özgüven duygusu tüm yaşamını ve dolayısıyla okul yaşamını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Shrauger"ın bildirdiğine göre düşük özgüven duygusuna sahip insanlar yüksek özgüven duygusuna sahip olan insanlara göre anlamlı oranda daha başarısız olmaktadır (Akt: Franken, 1988).

Rogers' a göre düşük özgüvene sahip çocuklarla karşılaştırıldığında yüksek özgüvene sahip çocuklar çok daha iddialı, bağımsız ve yaratıcı bulunmuşlardır. Yüksek özgüvenli kişiler gerçekliğin sosyal tanımlamalarını da daha az kabul etme eğilimindedirler, ta ki bu tanımlamalar kendi gözlemleriyle uyumlu, daha esnek, yaratıcı ve problemlere karşı daha orijinal çözümler getirme yetisine sahip olana kadar (Akt: Pervin and John, 2001).

Özgüvenli kişi yeteneklerinin farkındadır. Neyi yapabileceğini, neyi yapamayacağını bilir. Yani güçlü ve zayıf yanlarını tanır. Yeteneklerini çok iyi kullanır. Girişken olduğu için yeni şeyler denemekten çekinmez. Özgüveni gelişmemiş kişi kendini yeterince tanımadığı için yeteneklerinin farkında değildir. Neyi başarabileceğini bilmez. Onun bildiği tek şey, hiçbir şey yapamayacağıdır. Kendinde gurur kaynağı olabilecek bir yan bulamaz. İç kapanık ve depresyona daha yatkındır. Özgüveni sağlam kişi, başkalarını kıskanmaz ve onların yaşamlarını olumsuz etkileyecek davranışlardan

kaçınır. Hatta başkalarının mutlu olması için gayret eder; ancak özgüveni gelişmemiş kişi başkasını kıskanır. Kendi mutluluğu için çalışmaz; çünkü isin basında mutsuzluğu kabullenmiş ve değişmeyeceğine kendisini şartlandırmıştır (Özbey, 2004).

Eğitim bireyin içinde bulunduğu topluma uyum sağlayabilmesi için yetiştirilmesidir. Topluların görevi kültürlerini sürdürmek ve geliştirmektir. Bu da yetişmekte olan kuşağın eğitim ve öğretimiyle mümkün olmaktadır (Yavuzer, 2002).

Yirmi birinci yüzyılda gelişen ve değişen dünyaya bakıldığında, tüm bu gelişim ve değişimlere insanların, dolayısıyla insan davranışlarının neden olduğunu görülür. İnsan davranışları gelişimsel sürecin ürünüdür. İnsan davranışlarında ve kişiliğin şekillenmesinde kalıtımın olduğu kadar, çevrenin de etkisi büyüktür. Gelişimin hızla yönlendiği okul öncesi dönem, bireyin çevre koşullarından en fazla etkilenerek biçimlendiği yıllardır (Oğuzkan ve Oral,1992). Kişiliğinin biçimlenmesinin ve çevre koşullarından etkilenmenin en çok olduğu bu dönemde çocuğa olumlu yönde etki edecek, sağlam bir kişilik oluşturacak bir çevre sunmak okulöncesi eğitim kurumları ile mümkündür. Çocuğun gelişimsel özelliklerini bilen ve ona nasıl davranması gerektiğinin farkında olan bir öğretmenin sunacağı eğitim ve oluşturacağı sosyal çevrede çocuğun kişilik gelişimi desteklenmiş olacaktır. Özgüven duygusu kişiliğin bir parçası olduğuna göre kişilik gelişimi desteklenen öğrencinin özgüven duygusu desteklenmiş olacaktır.

Okul öncesi eğitim ailede ve okullarda verilmektedir. Çocuk yaşamının ilk yıllarındaki gelişiminde aile çevresi birinci derecede etkili olmakla birlikte daha sonraki yıllarda aile çevresi çocuğun tüm gelişim ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilir. Bu süreçte devreye çocukların yaşlılarıyla birlikte gelişimlerini sağlıklı ve doğal biçimde yaşayabilecekleri ortamı oluşturan okul öncesi eğitim kurumları girmektedir (Aral, Kandır, Can, 2000).

Okul öncesi eğitim kurumları; 0-6 yaş (0-72 ay) arası çocukların tüm gelişimlerini, fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal vb. yönlerden sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde, toplumun kültürel özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, onlarda sağlam bir kişiliğin, sosyal duyarlılığın ve yaratıcı işlek bir zekanın temellerini atan, uzman eğitici kadroya sahip, temel fonksiyonu eğitim olan, sosyal kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan ve Oral, 1997). Bu eğitim

kuruluşlarında eğitim gören çocuklarda olumlu benlik algısı gelişecektir. Olumlu benlik algısı özgüven duygusu için en temel gerekliliktir.

Giderek gelişmekte olan okul öncesi eğitim kurumları çocuğun sağlıklı bakımı, beslenmesi, kendine güven kazanması, kişiliğinin gelişmesi, iyi alışkanlıklar kazanabilmesi, sosyal gelişimi gerçekleştirerek bir arkadaş ortamı yaratılmasının yanı sıra onun fiziksel olarak gelişebilmesi için gerekli hareket ve oyun ortamı sağlayan aileye çocuğun bakımı ve eğitimi konusunda destek olan ve çocukları ilköğretime hazırlayan kurumlar olarak varlıklarını sürdürmektedirler (Ulcay,1993).

Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların katılmış olduğu tekerleme, kelime kafiye oyunları, bilmeceler, kukla oyunları, şarkı ve şiirler sayesinde çocuklar okuma öncesi dönemde cümlelerin kelimelerden, kelimelerin de hece ve seslerden oluştuğu hakkında fikir sahibi olurlar. Öğretmenin bu faaliyetler sırasında çocuklarla birebir iletişim kurması veya grup çalışmalarında yer alması dil gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Çocukların kazanmış oldukları bu dil becerileri sayesinde okuma becerileri ve başarıları yüksek olmaktadır (Oktay ve Aktan, 1999). Dil gelişimi çocuk kendini ifade etmesi ve çevresi ile kurduğu iletişimde çok önemlidir. Kendini, duygu, düşünce, ihtiyaç ve gereksinimlerini ifade edebilmek için çevresi ile iletişim kurmakta zorluk çekmeyen çocuklarda olumlu özgüven duygusu gelişir.

İlköğretime başlamak çocuğu hayatındaki en önemli dönüm noktasından biridir. İlköğretim evden ilk kez ayrılan çocuğun gününün büyük bölümünü kendi yaşlıları ve yetişkinlerle geçirdiği farklı bir ortamdır. Çocuk ilk kez programlı bir öğretimin gerektirdiği etkinliklere katılmakta, belirli bir disiplin planına dahil olarak kurallara uymakta, öğretmenin talimatlarını yerine getirmekte ve daha da önemlisi okuma, yazma, aritmetik vb. konularını öğrenmek gibi görevlerle karşı karşıyadır. İlköğretim çocuklarının bu yeni öğrenmeleri yerine getirebilmeleri için sahip oldukları ön öğrenmeler büyük önem taşır. Çocukların okul öncesi dönemde kazandıkları bilgi, beceri, kazanım ve davranışlar sonraki öğrenim ve deneyimleri için temel oluşturmaktadır. Okul öncesinde çeşitli uyaranlardan yararlanan ve öğrenme potansiyellerini üst düzeye çıkarabilen çocuklar bir üst eğitim düzeyi olan ilköğretime başladıklarında bu tutumlarını sürdürmektedirler (Oktay ve Unutkan, 2005). ilköğretime öğrenme potansiyeli yüksek olarak geçen çocuk derslerinde başarılı olacak öğrenmekte

güçlük çekmeyecektir. Verilen ödev ve sorumluluklarda başarı sağlayan çocuk elde ettiği başarı ve bu başarısı sonucunda öğretmenden gelen olumlu dönütler ile yüksek özgüven duygusu geliştirecektir.

Üç yaşından itibaren gittikçe yaşıtlarına yönelik bir sosyalleşme eğilimi gösteren çocuk için okulöncesi eğitim kurumu yaşantısı sosyal gelişimi açısından çok olumlu bir olanak sağlayabilir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki okulöncesi eğitim kurumuna giden çocuklar daha sosyal, daha bağımsız ve girişken, daha güvenli ve meraklı olurlar (Zembat ve Unutkan,1999) .

Bireyin başkaları ile iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kurallara uymasında, sorumluluk yüklenebilmesinde, başkalarına yardım etmesinde, haklarını kullanabilmesinde sosyal becerilerin önemi büyüktür (Çubukçu ve Gültekin, 2000). Parker ve Asher, (1987), çocukların altı yaşına kadar belirli bir düzeyde sosyal becerileri edinemedikleri takdirde hayatları boyunca risk altında olma olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal becerisi düşük olan bireyler çevresiyle olumlu ilişkiler kurmakta zorluk çekecektir. Yapılan çalışmalar sosyal becerim yüksek bireylerin özgüven duygularının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Okul öncesi dönemde çocukların aldığı eğitimin, gelecek yaşamlarındaki sosyal beceri ve akademik başarıları edinme bağlamında önemi büyüktür (Zigler ve Muenchow, 1992; akt. Niles,2004).

Gelecekte uygun sosyal beceriler sergileyen, değişime ve gelişime açık, yaratıcı, mutlu ve özgüveni yüksek bireyler yetiştirebilmemiz okul öncesi dönemde verilen eğitime bağlıdır. Yasamın kritik yılları olarak adlandırılan bu dönemde kazanılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar yaşamın devam eden diğer süreçlerinde de etken olacaktır (Erbay, 2008).

Aynı zekâ düzeyinde olan kişilerin ilerde ulaşacağı başarı düzeyleri çok değişik olabilmektedir. Amaçları iyi belirleyebilmek, yöntemini iyi seçebilmek ,kendine güven, çalışkanlık ve sosyal beceriklilik, başarıda en önemli etkenler olmaktadır. Bununla birlikte zeki bir bireyin kendine güveni ve benlik saygısı daha güçlüdür. Çünkü çabuk kavrayıp çok öğrenebilmeleri onlara çevrede ve okulda üstünlük sağlamaktadır. Kazandıkları her yeni başarı kendilerine güvenlerini daha da pekiştirmektedir (Yörükoğlu, 1986).

Bloom'un yaptığı analizlere göre, 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişimin% 50'si dört yaşına, % 30'u dört yaşından sekiz yaşına, % 20'si ise sekiz yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır. Çocuğun ilk yaşlarda dar ve sınırlı bir uyarıcı çevreden, zihinsel gelişim açısından zengin bir uyarıcı çevreye geçişi 20 derecelik bir zekâ farkı yaratmaktadır. Bloom'a göre bu fark, bir çocuk için ilerideki meslek hayatında vasıfsız bir işçi olmak ile profesyonel bir meslek sahibi olmak arasındaki fark gibidir.

Ayrıca yine Bloom tarafından irdelenen araştırma sonuçlarına göre, çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri başarının% 33'ü okul öncesindeki,% 42'si ilköğretim devresindeki % 25'i ise ortaöğretim devresindeki başarıları ile açıklanabilmektedir. Eldeki bulgular bize, öğrencilerin orta öğretim ve yüksek öğretim kademesindeki başarı farklılıklarının büyük bir kısmının okulöncesi ve ilköğretim dönemlerindeki öğrenmeleri ve eğitimleri ile ilgili olduğunu göstermektedir (Bloom, 1964).

Eldeleklioğlu'na (2004) göre özgüven; davranışların en önemli belirleyicilerinden biri olup, bireyin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması gibi durumlarla ilgili bir kavramdır.

Bireyin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması okulöncesi eğitim ile gerçekleştirilebilir.

Yapılan birçok araştırma okulöncesi dönemde çocukların psiko-motor, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişim hızlarının en yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Gelişim hızlarının en yüksek olduğu bu dönemde okul öncesi eğitim çocukların gelişimlerini desteklemektedir. Çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve bu gelişim alanlarında kendini gerçekleştirmiş çocuklarda olumlu benlik algısı ve sağlam özgüven duygusu gelişecektir. Okulöncesi eğitimde sağlam özgüven duygusu kazanarak ilköğretime geçen çocuk, ilköğretimde daha başarılı olacak, arkadaşları ve öğretmeni ile rahat bir iletişim kurarak başarılı bir ilköğretim dönemi geçirerek geleceğe sağlam adımlarla ilerleyebilecektir.

Okul öncesi eğitimden sonra; 6-14 yaş arası çocuklara eğitim veren onlara bilgi, beceri, davranış kazandırıp, yaratıcı düşünme, problem çözme, araştırma davranışları kazandırıp, beden ve ruh sağlığı yerinde nesiller yetiştirmeyi amaç edinen ilköğretim kurumları gelmektedir (Cemaloğlu-Yıldırım,2005).

İlköğretim, yetişkinlik döneminde alınacak görevler için hazırlanmada temel oluşturan bir kurumdur. Bu kurumda kazanılan bilgiler, daha sonraki öğretim yaşantılarda başarılarını büyük ölçüde etkiler. Bu kurumda, öğretmen ve yaşlılarla kurulan ilişkilerin olumlu ya da olumsuz oluşunun, daha sonraki öğretim basamaklarındaki davranışlar açısından büyük öneme sahiptir (Calp, 2003). İlköğretimin bireyin yaşantısının temel taşlarını oluşturduğunu ve kişinin tüm hayatını bu temel üzerinde şekillendireceğini dikkate alarak ilköğretimde öğrenciye kazandırılan olumlu kişilik özellikleri kişinin hayatında, akademik başarısında ve sosyal yaşantısında önemli bir dönüm noktası olacağını söyleyebiliriz. Bu durumda çocuk için en önemli kavramlardan biri olan özgüven duygusu çocuğun ilköğretim yaşantısını, ilköğretimde ki başarısını ve dolayısıyla gelecek yaşantısını temelden etkileyecektir.

Bu araştırma İlköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin özgüvenleri üzerinde okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi açılarından anlamlı olarak farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde; giriş, problem ve alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara, ikinci bölümde; kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalara, üçüncü bölümde; araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine, dördüncü bölümde; bulgular ve yoruma, beşinci bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problemi, ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi

değişkenleri açısından özgüvenleri anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır şeklinde özetlenebilir.

1.1.1. Alt Problemler

1. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

3. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri annenin öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

4. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri babanın öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

5. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri annenin çalışıp-çalışmama durumuna göre farklılık göstermekte midir?

6. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri kardeşi olup- olmamasına göre farklılık göstermekte midir?

7. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri ailenin ekonomik düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışıp-çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

1.3. Önem

1. Alanyazına bakıldığında çocuklarda özgüven duygusu çalışılmışsa da bu çalışmada adı geçen değişkenler açısından konu araştırılmamıştır. Bu nedenle

araştırmanın alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma yeni düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları yaratacağı, yapılacak değerlendirmede ulaşılan sonucun paralel araştırmalara fikir ve yön vereceği umulmaktadır

2. Bu araştırma ile konu ile ilgili araştırmalara ek olarak okulöncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, ailenin ekonomik düzeyi, ana-babanın eğitim düzeyi, kardeşi olup olmaması, gibi değişkenler açısından da konunun irdelenmesi var olan bilgi durumuna yeni kazanımlar sağlayabilecektir.

3. Araştırmada elde edilen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerine ilişkin bulgular çocukla ilgili herkese önemli mesajlar verebileceği düşünülmektedir. Tüm bu özellikler dikkate alındığında çalışma alana önemli katkılar sunabilecektir. Bu durum araştırmanın gereğini ve önemini artırmaktadır..

1.4. Varsayımlar

- 1- Öğretmenler gözlem formunu samimi ve içten cevaplandırmışlardır.
- 2- Uzman görüşü alınarak hazırlanan kişisel bilgi formu konu ile ilgili bilgileri toplamada yeterli sayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma örneklem ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma çalışma yapılan okullarda görev alan ilköğretim 1.sınıf öğretmenlerinin çocuklarda özgüven duygusunun gelişimine yönelik gözlem listesine verecekleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özgüven: Genel anlamda bireyin kendi yeteneklerini, duygularını tanıması, kendini sevmesi ve kendini tanıması olarak tanımlanır (Özbey, 2004).

Okul öncesi eğitim: Okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen sıfır-altı yaş arasındaki dönemi kapsar. Çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği “Erken çocukluk çağı” diye adlandırılan gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral, Kandır ve Can Yasar, 2003).

İlköğretim: 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 22. maddesine göre ilköğretim, 6–14 yaşındaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

İlköğretim 6–14 yaş grubundaki öğrencilere temel becerileri kazandırarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan bir eğitim devresidir (Fidan ve Erden, 1994).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Özgüven İle İlgili Bazı Kavramalar

2.1.1. Benlik

Özgüvenin tanımını yapmadan önce, özgüven ile ilgili bazı kavramları açıklamak gerekir. Özgüvenle ilgili olarak ilk kavram öz yani benlik kavramıdır. Uzmanlar benliği bireyin doğuştan getirdiği gizil güçlerinin çevresinin de etkisiyle edinik bir yapı alması olarak tanımlıyorlar (Güngör, 1989; Kuzgun, 2000). Yani benlikte bireyin kendini nasıl gördüğü nasıl olduğundan çok daha önemlidir.

William James'e göre benliğin dört yönü vardır ve insanlar kendilerini bunlardan biriyle veya birkaçıyla tanımlarlar.

a) Maddesel Benlik (Material Self) : kişinin kendisini sahip olabildiği şeyler olarak görmesi ve algılaması. Kişinin kendisine ait olan her şey maddesel benliğin içine giriyor. Vücudu, evi, arabası, elbiseleri...

b) Sosyal Benlik (Social Self) : kişinin sosyal yaşamı içinde taktığı pek çok maskeye uygun olarak davranmasıdır.

c) Ruhsal Benlik (Spritual Self) : bireyin sahip olduğu yetenekler, ilgiler ve tutumlar ile kişinin bunları kendisince derecelendirme biçimleridir.

d) Saf Ego (Pure Self): Saf ego ise bireyin sahip olduklarından kendisini ayırabilmesidir (Akt: Özdoğan, 2005).

Benlik kavramı bireyin çevresi ile olan ilişkileri, iletişimi ve yaşantılarının algılanış biçimlerine göre oluşan ve değişim gösteren bir süreçtir. Bireyin çevresindeki insanlar tarafından olumlu olarak değerlendirilme ve kabul edilme gereksiniminin karşılanması bireyin kendini algılama biçimini önemli ölçüde etkiler. Bu konuda alınan olumlu dönütler veya hayal kırıklığına uğratan yaşantılar bireyin kendine değer verme

duygusunu oluşturur. Bu duygu zamanla öğrenilerek gelişir. Bireyin özsaygı ve buna bağlı olarak özgüveni bir kez oluştuktan sonra, zamanla diğer insanların değerlendirilmelerinden etkilenmeden varlığını sürdürür ve bireyin tüm davranışlarını etkisi altına alır (Geçtan, 1984).

Benlik algısının çarpıtıldığı durumlarda ise özsaygı ve özgüven gerçekçi olmaz. Kendini her yönden mükemmel gören ve kıskanıldığını sanan bir kişide benlik algısı yüksek olabilir. Bu durumdaki bireylerdeki benlik saygısı sahte benlik saygısıdır. Tabii ki tam tersi de olabilir. Benlik algısı düşük olan bireylerde de benlik saygısının düştüğü görülebiliyor (Yörükoglu, 1993). Bu durumlarda benlik kavramının çarpıtılması ve gerçekçi olmayan özsaygı ve özgüven söz konusudur.

Bireyin özgüveninin oluşmasında temel rol oynayan benlik kavramı; bireyin ne olduğunu, ideal benlik; olmayı istediği ben'ini, özsaygısı ise; bireyin ne olduğu ile ne olmak istediği arasındaki farka ilişkin duygularını gösterir (Akagündüz, 2006).

Bireyler benlik kavramları doğrultusunda davrandıklarında, kendilerini güvenli ve yeterli hissederler. Davranışları, kendilerini değerlendirmelerinden, kendilerine verdikleri rolden farklı olduğunda ve bireyler istediklerinin dışında davranmaya zorlandıklarında kendilerine olan güvenleri zedelenir (Kulaksızoğlu, 1999).

2.1.2 Benlik İmajı

Benlik imajı bireyin sahip olduğu özelliklerinin farkında olmasıdır. Bu ilk farkındalık anne ve babanın çocuğa karşı davranışlarıyla oluşmaya başlar. Çocuk kendisine anne babasının gözüyle bakar, anne babanın çocuğa davranışın çocuğun anne babanın gözündeki yerini algılamasını sağlar. Bu algılama çocuğun kendisiyle ilgili benlik imajını etkiler.

Çocuğun kendine ilişkin benlik imajı, genellikle onun kendi vücudu ile ilgilidir. Okula başladığı zaman ise yeni deneyimler kazanır ve benlik imgesi bedensel yönü yanında okul başarısı, sosyal ilişkileri gibi yeni bir boyut da değerlendirilir (Pişkin, 1999). Benlik imajının sadece çevreden etkilendiğini söylemek doğru değildir. Benlik gelişiminde birey aktif olduğu için benlik imajı oluşumunda aile ve çevre yanında

bireyin zihinsel gelişim düzeyi ve çevreden aldığı etkiyi yorumlayabilmesi de çok önemlidir.

Bireyin özgüveni ile benlik imajı arasında önemli bir ilişki olduğunu düşünülmektedir. Bireyin kendini yeterli ve sevilebilen bir insan olarak görmesi ile çirkin, başarısız, vasat ve zayıf bir birey olarak görmesinin özgüvenine çok farklı etkileri olacağı muhakkaktır (Mckay ve Fanning, 2005).

2.1.3. İdeal Benlik

Birey çocukluktan itibaren sahip olması gereken özelliklerinin neler olduğunu öğrenir. Bu ideal davranışlar, beceriler ve özellikler genellikle içinde yaşanan toplum tarafından kabul edilen ideal standartları belirtir. Bu bağlamda ideal benlik bireyin olmak istediği benliktir (Reçber, 2002).

Benlik imgesi ile ideal benlik arasındaki uyum özgüveni olumlu yönde etkileyecektir. Tabii bunun için birey benlik imajını kazanmalı ve kişisel özelliklerinin farkında olmalı. Aynı zamanda bireyin ne olduğu ve ne olmak istediği konusunda karşılaştırma yapabilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Mutluer, 2006).

2.2. Özgüven Nedir?

Kişiliğe ilişkin veya çok benzer olguların literatürde çok değişik sözcüklerle (selfperception, self-concept, self-image, self-acceptance, self-confidence, ego strength, self esteem vb.) ifade edilmesi, çok sayıda tanımının olması bu konuyla ilgili bir kavram karmaşası olduğunu göstermektedir. Psikolojide, kişilik konusu üzerinde yoğunlaşan araştırmacılar değişik akımların etkisi ile bu kavramı açıklamaya çalışmışlardır. Yapılan tanımlar, kişiliğin bütüncül bir tanımı olmaktan çok, tanımı yapan araştırmacının yakın olduğu psikolojik ekol ve öznel teorilere dayanmaktadır (Soner, 1995).

Özgüven; davranışların en önemli belirleyicilerinden biri olup, bireyin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması gibi durumlarla ilgili bir kavramdır (Eldeleklioğlu, 2004).

Özgüven, bireyin kendisine yönelik iyi, olumlu duygular geliştirmesi sonucu kendini iyi hissetmesidir. Bu iyi hissetme sonucunda kendisiyle ve çevresindeki kişilerle barışık olması demektir (Akagündüz, 2006).

“Özgüven “yüreklilik, cesaret” olarak da tanımlanır (Hambly, 1997).

Özgüven kişinin kendisini değerlendirmesi ve kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Olumlu veya olumsuz olabilir (yüksek-düşük özgüven), statik değildir. Koşullara, konuma, gelişmelere göre değişebilir. Kişinin yüksek veya düşük özgüvene sahip olması, kişinin davranış ve hislerini farklı yönlerde etkiler (Soner, 1995).

Özgüveni sağlam kişi, başkalarını kıskanmaz ve onların yaşamlarını olumsuz etkileyecek davranışlardan kaçınır. Hatta başkalarının mutlu olması için gayret eder; ancak özgüveni gelişmemiş kişi başkasını kıskanır. Kendi mutluluğu için çalışmaz; çünkü isin basında mutsuzluğu kabullenmiş ve değişmeyeceğine kendisini şartlandırmıştır (Özbey, 2004).

Bireyler benlik kavramları doğrultusunda davrandıklarında, kendilerini güvenli ve yeterli hissederler. Davranışları, kendilerini değerlendirmelerinden, kendilerine verdikleri rolden farklı olduğunda ve bireyler istediklerinin dışında davranmaya zorlandıklarında kendilerine olan güvenleri zedelenir (Kulaksızoğlu, 1999).

Lindenfield'e göre Özgüven; iç güven ve dış güven olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç güven; bireyin kendisinden memnun ve kendisiyle barışık olduğuna dair duygu ve düşünceleridir. İç güveni oluşturan unsurlar kendini sevme, kendini tanıma, belirgin hedefler koyma ve olumlu düşünme'dir. Kendini tanımak kendini sevmekle başlar. Kendini seven kişiler kendilerine güven duyarlar ve kendileriyle barışıktırlar. Kendilerine güvenli kişilerin ise her zaman belli hedefleri vardır. Dış güven ise; bireyin çevresine kendisinden hoşnut ve emin olduğuna dair göstermiş olduğu tavır ve davranışlarıdır. Dış güveni oluşturan unsurlar iletişim ve duygularını kontrol edebilmedir (Akt.: Turan Başoğlu, 2007).

Napoli ve diğerlerine göre yüksek özgüvenin özellikleri şunlardır:

- Hata riskine rağmen gelişen deneyimlerde yer alma fırsatlarına açıktır,

- Hiç bir şey kanıtlama ihtiyacı duymadan sadece yapmaktan zevk aldığı için o aktiviteyi yapar (spor, yeni bir beceri öğrenme vb.),
- Kimseyi suçlamadan veya bahaneler yaratmadan sorumluluğu üzerine alır,
- Kendinin ve başkalarının güçlerini ve başarılarını kabul eder,
- Karşısındakini suistimal etmeden ve onları yönlendirmeye çalışmadan birinin kişisel gücünü kabul eder,
- Hayat deneyimlerinin niceliğine değil, niteliğine odaklanır (arkadaşlık vb.),
- Takım çalışmasından hoşlanır ve bir işi yerine getirmede veya kişilerarası ilişkileri geliştirmede takım çalışmasının değerini bilir,
- Hayatta bir denge bulur (iş, eğlence, yalnızlık vb.).

Düşük özgüvenin özellikleri ise şunlardır:

- Yapıcı eleştiriyi kabul etme ve onu gelişimi için kullanma konusunda yetersizlik,
- Karar almada ve yaratıcı değerler gerçekleştirilmede yetersizlik, kesin belirlenmiş kurallara uyma zorunluluğu,
- Hatalara yol açabilecek riskleri alma yetersizliği,
- Değişim yetersizliği, aynı yiyecek, çevre, davranış vb. ne kilitlenme durumu,
- Başkalarının gücüne odaklanma yetersizliği,
- Kendi gücüne odaklanma yetersizliği,
- Başkalarının başarılarını vekaleten yaşama eğilimi (kahraman hayranlığı),
- Dış görünüme önem verme eğilimi (kampüsün en çekici kişisiyle çıkma, en gösterişli arabayı kullanma vb.)
- Temizlik, yemek yeme, düzen gibi konularda aşırı derecede zorlayıcı olma eğilimi,
- Aşırı rekabetçi olma eğilimi (kendini önemli hissetmek için her şeyi kazanma, herkesin önünde olma zorunluluğu),

- Zavallı kaybeden olma ve kaybetme durumunu kişisel değerini onayı olarak görme eğilimi,
- Aşırı derecede eleştirme eğilimi (hata bulma),
- Kendilerini kanıtlamak ve başkalarının ne kadar değerli olduklarını göstermek için işkolik olma eğilimi (Napoli, 1992).

Daly ve Burton (1983) düşük özgüvenli insanlar üzerine yaptıkları araştırma sonucunda düşük özgüveni öngören belirli mantık-dışı inanç faktörleri ortaya koymuşlardır. Bunlar şunlardır:

- 1- Onaylanma talebi, aşırı derecede kabul görme saplantısı,
- 2- Yüksek benlik beklentisi, sert ve ulaşılmaz standartların mantık-dışı sıralanması problemi,
- 3- Endişe, yoğun ve yararsız kaygı eğilimi,
- 4- Problemlerden kaçınma, stresle karşılaşma ve başa çıkmadan kaçınmak için kendi kendini baltalayıcı kaçma eğilimi açıklamaları (Akt: Bednar, Wells, Peterson 1989).

Kendini sevme, kendini affedebilme ve kendini görme biçimi de özgüveni tanımlarken üzerinde durulması gereken konulardır.

2.2.1. Kendini Sevme

Bireyin kendini sevebilmesi kendini tanımasıyla mümkün olabilir. Kendini tanıyan, kendi ilkeleri çerçevesinde kendisini geliştirebilen birey, kendi karakterini oluşturabilecektir. Kendi karakterlerinin ortaya koyamadığı ve geliştiremediği zaman birey ne kendisiyle ne de çevresiyle sağlıklı ilişkiler kuramaz (Cüceloğlu, 2000).

İnsan, bir başkasını onu tanıyarak sevdiği gibi kendini sevebilmesi içinde kendi tanımak, benliğinin ihtiyaçlarını bilmek ve bu ihtiyaçlarını nasıl karşılayabileceğini öğrenmek için de kendini tanıması gerekir. Kendini tanımanın özgüven açısından önemi ise bireyin yaşamında güvenli ve güvensiz davrandığı durumları fark edebilmesidir. Bunu fark edebilen kişiler güvensiz davrandıkları durumların üstesinden gelmeyi daha

kolay başarabilirler. Kişinin güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi, tanınması onu amacına daha kolay ve çabuk ulaştırabilir (Kasatura, 1998).

Yaşanılan yüzyılda insanın kendini tanıma ve sevme konusundaki yanılığısı Otoriter ideolojiler yalnızca Batı kültürünün en değerli başarısını, bireyin biricikliğine ve değerine gösterilen saygıyı tehdit etmekle kalmamışlar, aynı zamanda çağdaş toplumun yapıcı bir şekilde eleştirilmesini, dolayısıyla gerekli değişikliklerin yapılmasını da engellemişlerdir. Çağdaş kültürün başarısızlığı bireycilik ilkesinden ahlaki erdemini kendi menfaatini kollamakla aynı anlama geldiği fikrinden değil kendi menfaatini düşünme kavramının anlamındaki yozlaşmadan ileri gelmektedir; insanların kendi menfaatleriyle gerektiğinden fazla ilgilenmiş olmalarından değil, gerçek benliklerinin menfaatiyle yeterince ilgilenmemelerinden; çok fazla bencil olmalarından değil, kendilerini sevmemelerinden ileri gelmektedir (Fromm, 1997).

Batı kültüründe sevginin çeşitli nesnelere uygulamasına kimse bir şey demez; başkalarını sevmek erdemli bir davranışken insanın kendisini sevmesi günahdır. Çünkü kendini sevmeyi bencillik gözüyle bakılır ve kendimi ne kadar çok seversem başkalarını o kadar az sevdiğim sanılır. Calvin kendini sevmeye “veba” der. Freud kendini sevmeyi ruhbilimsel açıdan ele almakla birlikte onun bakış açısı da Calvin’inkiyle aynıdır. O’na göre kendini sevme narsizimle aynıdır. Libidonun insanın kendisine yönelmesidir. Freud, sevgisini başkalarından çekmiş, kendisine yöneltmiş diye düşünerek bencil insanın narsist olduğunu ifade etmiştir. “Bencil kişilerin başkalarını sevedikleri doğrudur; ama benciller kendilerini de sevemezler” (Fromm, 1995).

Bireyin kendini sevmesi kendini eleştirmemesiyle baslar. Olumsuz eleştiri bireyi tam da değiştirmek istediği davranış kalıbının içine iter. Bireyin kendine gösterdiği şefkat ve anlayış bu kısır döngüden çıkmasını ve kendisini geliştirmesini sağlar (Hay, 2001). Kişi iyi ve olumlu yönlerine değil de olumsuz ve beğenmediği yönlerine önem veriyorsa kendisini sevmiyor demektir.

Kendini sevme konusunda Louis Hay’ın önerdiği ilkelere kısaca bakılırsa;

Kendini sevmenin ilkeleri:

a. Kendinizi eleştirmeye son verin.

Uyumsuz aile ortamında yetişen insanlar gerilimli ve huzursuz bir ortamda yetiştikleri için genellikle sorumluluk duyguları aşırı gelişir ve kendilerini acımasızca eleştirirler.

Öz değerimizi kazanmaya çok büyük gereksinim duyarız. Çünkü kendimizi, yeterince iyi hissetmezsek, kendimizi mutsuz etmenin birçok yolunu buluruz. Vücudumuzda ağrılar ya da hastalıklar yaratırız; bize yararı dokunacak şeyleri yapmayı erteleriz; aşırı yemek, alkol ve uyuşturucu gibi maddelerle vücudumuzu harap ederiz.

Mükemmel olmaya çalışmak üstümüzde çok ağır baskı yapar ve yaşamımızda düzeltilmesi gereken noktaları görmemizi engeller. Bunun yerine, farklı olan yönlerimizi, yaratıcılığımızı, bireyselliğimizi keşfederek bizi diğer insanlardan ayıran özelliklerimizi takdir etmeyi öğrenmeliyiz.

b. Kendinizi korkutmaya son verin

Gece yatağınıza yatınca kaç kişi bir sorunu olası en kötü senaryoya dönüştürüyor? Bu küçük bir çocuğun, canavarların yatağının altına saklandığını düşünüp korkması gibidir. Hastalığa yakalanan kimseler bunu çok yapar. Genellikle en kötü durumu gözlerinin önünde canlandırırılar ya da hemen cenaze hazırlıklarına girerler. Bu tür davranışlar, ilişkiler için de söz konusudur. Birisi sizi aramazsa, hemen asla başka ilişkiler kurmayacak kadar beceriksiz, sevilmeyen biri olduğunuzu karar verirsiniz. İstenmediğinizi ve terk edildiğinizi hissedersiniz.

Olumsuz bir düşünceyi ya da bir durumu tekrar tekrar aklınızdan geçirmek gibi bir alışkanlık edindiyseniz, onun yerine, gerçekten olmasını istediğiniz bir düşünceyi ya da görüntüyü koyun.

c. Kendinizi sevmenin diğer bir yolu da kendinize karşı anlayışlı ve sabırlı olmaktır.

Sabırsızlık, öğrenmeye karşı direnmektir. Gerekli adımları atmadan yanıtları öğrenmek isteriz. Aklınızın bir bahçe olduğunu düşünün. İlk önce bahçe; tas, moloz ve çalı çırpı yığındır. Kendinize duyduğunuz nefretin çalı çırpısı, ümitsizliğin, öfkenin, endişenin molozları ve tasları vardır. Korku denilen, yaşlı ağacın budanması gerekir. Çalı çırpıyı, molozları ve tasları temizleyince, altından verimli toprak ortaya çıkar. Buna neşenin ve bereketin küçük tohumlarını ekin ve fidelerini dakin. Güneş bitkileri ısıtır,

sizde onları sevgi ve ilgiyle sulayıp besleyin. Aklınız da aynı bahçeye benzer. Beslenmesi gereken düşünceleri seçin ve onları sabırla büyütün. İstedığınız deneyimlerin bahçesini yaratmaya çaba gösterin.

d. Aklınıza karşı nazik olmayı öğrenmelisiniz.

Kendimize nazik olmak demek, tüm kendimizi suçlamalara, suçluluk duygularımıza, kendimizi cezalandırmaya ve tüm acıya son vermek demektir. Rahatlama bize yardımcı olabilir. Rahatlama içinizdeki gücü dışarı çıkartmanın kesin gereklerinden biridir. Çünkü gerginseniz ve korkmuşsanız enerjinizi kapatırsınız.

e. Kendinizi övün.

Eleştiri iç ruhu yıkar; övgü ise yapar. Gücünüzden emin olun. Kendinizi her küçük gördüğünüzde, gücünüzü azaltıyorsunuz. İyiyi kabul etmek için kendinize izin verin. Kendinize güvenmek, hayal etmek, iyi davranmak istiyor musunuz? Hayatınızı değiştirmek ve istediğiniz gibi bir yaşam haline sokmak için çaba harcamaya ne kadar gönüllüsünüz?

f. Kendini sevmek, kendini desteklemek demektir.

Arkadaşlarınızla iletişim kurun ve size yardım etmelerine izin verin ihtiyacınız olduğunda yardım isterseniz gerçekten güçlenirsiniz. Bu şekilde pek çoğumuz kendine güvenli ve yararlı olmayı öğrenir. Her şeyi tek başınıza yapmaya çalışıp, sonra beceremediğiniz için kendinize kızacağınıza gelecek sefere yardım istemeyi deneyin.

g. Negatif özelliklerinizi sevin.

Siz ve ben bir sürü yanlış seçim yapmış olabiliriz. Ve eğer kendimizi cezalandırmaya devam edersek bu bir alışkanlık haline gelir ve biz bunlardan kurtulup, daha pozitif seçimlere ilerlemeyi çok yorucu bulabiliriz. Negatif özelliklerimiz ne olursa olsun, bu ihtiyaçlarımızı daha pozitif yollarla karşılamayı öğrenebiliriz. Bu yüzden kendimize “Bu tecrübeden çıkarılacak sonuç nedir?” sorularını sormamız gerekir. Bu sorulara cevap vermekten hoşlanmayız. Ama gerçekten cevabı arayıp, dürüst olursak cevabı bulabiliriz.

h. Bedeninize iyi bakın.

Bir an bedeninizi içinde yaşadığımız harika bir ev gibi düşünün. Evinizi

seversiniz ve onunla ilgilenirsiniz, değil mi? Öyleyse bir de bedeninize ne kadar emek harcadığınıza bakın.

i. Kendimizi sevmekten bizi alıkoyan nedenler konusunda “ayna çalışması” yapın.

Ayna çalışmasını çeşitli şekillerde yapabilirsiniz. Sabahleyin ilk is aynaya bakıp: “Seni seviyorum. Bugün senin için ne yapabilirim? Seni nasıl mutlu edebilirim?” diye konuşmayı severim. İçinizden gelen sesi dinleyin ve duyduklarınızı uygulamaya başlayın. Kendinizi azarlamaya alıştığınızdan sevecen ve şefkatli düşüncelerle nasıl yaklaşacağınızı bilmediğinizden önceleri hiçbir ses duymayabilirsiniz.

j. Son madde, kendinizi şimdi sevin...

Doğru zamanın gelmesini beklemeyin. Kendinizden nefret etmek bir alışkanlığa dönüşmesin. Eğer kendinizden şimdi memnunsanız, kendinizi şimdi sevip onaylıyorsanız, yaşamınızda meydana gelecek iyiliklerin, o zaman tadına varabilirsiniz. Kendinizi olduğunuz gibi kabul edip sevmeyi öğrenirseniz, başkalarını da oldukları gibi kabul edip sevmeyi baslarsınız. Diğer insanları biz değiştiremeyiz, öyleyse onları oldukları gibi kabul edelim. Başkalarını değiştirmek için büyük bir enerji harcarız. Eğer o enerjinin yarısını kendimize harcarsak, kendimizi değiştirebiliriz. Biz değişince, diğer insanlarda bize farklı davranmaya başlarlar. Başka bir insan için hayatı öğrenemezsiniz. Herkes kendi özel dersini öğrenmelidir. Bütün yapacağınız kendinizi iyi tanımadır. Bunun ilk adımıysa kendinizi sevmekle baslar. Böylece diğer insanların yıkıcı davranışlarının altında ezilip kalmazsınız. Eğer asla değişmeyi kabul etmeyen gerçekten olumsuz bir insanla birlikteyseniz, ondan uzaklaşmanın tek yolu kendinizi sevmektir (Hay, 2002).

Sonuç olarak bireyin kendini sevmesi, kendine güven duygusu için çok önemlidir. Kendine sevgisi tam olan bireyin kendine güveni de tamdır. Kendini seven ve kendine güvenen bireylerin özelliklerini şöyle sıralaya biliriz:

- İyi özelliklerinin farkındadırlar ve bununla gurur duyarlar, kusurlu taraflarında düzeltme çabasına girerler.
- Hatalarını fark edebilirler.
- Kendilerini ifade etmekten çekinmezler.

- Kendilerine bakış açıları son derece olumludur.
- Başkalarının değer yargıları ile kendi ölçülerinin uyum içinde olup olmamasını önemsemezler.
- İstediklerini elde etmeyi bir hak olarak görürler.
- Kişiler ve olaylar hakkında olumlu düşüncelere sahiptirler.
- Aynaya baktıkları zaman gördükleri hoşlarına gider (Kasatura, 1998)

2.2.2. Kendini Affedebilme

“Bağışlamak; bu sözcüğün çevresinde hem büyük sıcaklık hem de insana güç veren görkemli bir atmosfer bulunmaktadır. Bu fiil koy verme, serbest bırakma, yetiştirme, iyileştirme, yeniden birleştirme ve oluşturma güçlerini akla getirir” (Özdoğan, 2005).

Aslında kendimize karşı affedici olabilmek için çok fazla bir şey yapmaya gerek yoktur. Çünkü bu bizim doğal durumumuzdur. Yeter ki, eski dargınlıklara, kırgınlıklara, acı, korku ve suçluluk duygularına dört elle sarılmayalım (Rutledge, 2000).

Bağışlamanın bir yönü de kendimizi geçmişin etkisinden kurtararak geleceği daha mutlu ve inançlı karşılamaktır. Bağışlama çoğu zaman koşulsuz sevginin bir hediyesidir (Özdoğan, 2005). Kendini affetmeme özgüveni olumsuz etkileyen bir durumdur.

Thom Rutledge önyargıdan özsaygıya isimli kitabında kendini affetmeyi bulaşık yıkamaya benzetiyor. Bulaşık yıkamak kaçamadığımız bir iş bazen bu işi bir kenara bırakır bütün bulaşıkları olduğu gibi koyuveririz. Sonra tabii ki yıkamak için daha çok vakit harcarız. Eğer kendimizi bütün bulaşıktan tek bir seferde sonsuza kadar temiz kalacak şekilde yıkadığımızı inandırırırsak bulaşıklar tekrar biriktiğinde büyük bir hayal kırıklığı yasar ve belki sinirleniriz. Kendimizi affetmek bulaşık yıkamaya benzer her zaman bulaşık olacaktır. (Rutledge, 2000). İnsan kendini affetmeyi başardığında özgüveni de artacaktır.

2.2.3. Kendini Görme Şekli

Rosenberg'e göre kendini kabul, bireyin kendini tanıması, değerlerinin ve sınırlarının farkında olmasından dolayı bireyin kendisini olumlu algıladığı ölçüde pişmanlık duymadan kabul etmesidir (Akt: Özkan, 1994).

Kendini görme biçimi, bireyin nitelikleri ve kusurları ile ilgili doğru ya da yanlış değerlendirmesi, kendine güvenin önemli bir değer dayanağıdır. Burada kendini tanımının yanında bireyin kendisinde var olduğuna inandığı nitelikler, kusurlar, imkânlar ya da sınırlar önemlidir (Reçber, 2002).

Gözde canlandırma kendini görme şeklini geliştirmek için çok önemli bir adımdır. Birey kendinde olumsuz, yetersiz olarak gördüğü özelliklerinin tam tersini canlandırma yönünde alıştırmalar yapılabilir. Örneğin eğer birey kendisini zayıf ve yardıma muhtaç görüyorsa, kendisini güçlü ve verimli biri olarak gözünde canlandırma alıştırmaları yapabilir. Ya da kendini değersiz ve hiçbir şeye layık görmeme eğilimindeyse yasadığı dünyaya önemli katkılarda bulunan değerli, iyi şeyleri hak eden biri olduğunu açıkça gösteren sahneler oluşturabilir. Kendisini, hastalıklı, kazalara açık, keyifsiz biri olarak görüyorsa bu yargısını son derece sağlıklı, neşeli, dikkatli bir kişi olduğunu canlandırmaya dönüştürebilir (Mckay ve Fenning, 2005).

Hiç kimse sağlıklı bir özgüvene doğuştan sahip değildir. İnsanlar bunu yaşam boyunca, engellerle karşılaştıkça kazanır. Kişinin kendini tanımaya gereksinimi vardır. Özgüven gelişiminde yapılacak ilk şey bireyin kendini keşfetmesidir. Cevaplarının yaşamımızı değiştireceğini bildiğimiz için kendinize keşfe yönelik sorular sormak her zaman kolay değildir (Myss, 2001).

Korkular bireyin kendisiyle yüzleşmemesinden kaynaklanır. Kendisiyle ilgili gerçeklerden kaçarak kendine güvenini ve saygısını korumaya çalışır. Halbuki kendini gerçekleştirmiş insanlarda bu tür korkular ve kaçınmalar çok daha azdır. Onlar hatalarına, yanlışlarına gülüp geçebilme olgunluğuna sahiptirler. Kaçma sorunu bireyin kendini tanıması kendini kabul etmesi ve hatalarının, yanlışlarının üzerine cesurca gidebilmesiyle çözülebilir (Maslow, 2001).

2.3. Özgüven Oluşumu ve Çocuklarda Özgüven

Coopersmith'in çalışmalarının odak noktasını özgüvenin oluşumu meydana getirir. Ona göre özgüven, kimlik değerlendirmesini, savunma mekanizmasını ve bu olguların değişik görünümünü içeren karmaşık bir kavramdır. Özgüven, kişinin tavır ve davranışlarını belirleyen kendi hakkındaki değerlemeleridir. Coopersmith bu çalışmalarını iki grupta toplamıştır:

- a) Kişinin kendisini algılaması ve kendisini tanımlaması olan öznel tutum,
- b) Kişinin özgüvenini dışa yansıtan davranışsal tutum.

Coopersmith kendini değerli, saygın hisseden yüksek özgüven ve kendini değersiz hisseden fakat bu hissi kabul edemediği için savunma yöntemlerine başvuran, savunmacı özgüven konularını irdemiştir. Özgüvenin oluşumunda kişinin yaşamındaki önemli insanlar tarafından saygı ve ilgi görmesi, kabul edilmesi en önemli etkenlerdendir. Kişi kendisini, başkalarının kendisini değerlendirdiği ölçüde değerlendirir. Diğer etkenler başarı, değer yargıları, beklentiler ve savunmalardır. Coopersmith, yaptığı araştırmalar sonucunda:

1. Çocuğun anne-babası tarafından kabul edilmesinin,
2. Kendisine tutarlı ve iyi tanımlanmış özgürlük sınırlarının uygulanmasının,
3. Çocuğa inisiyatif kullanma olanağı sağlanmasının, çocuğun yüksek özgüvenli yetişmesinin üç temel koşulu olduğunu saptamıştır (Coopersmith, 1967).

Çocuğun "temel güven duygusunun" oluştuğu dönem psiko-sosyal gelişim evrelerinde doğumla başlayan ve bir yaşına kadar devam eden dönem olarak gösterilir. Bu dönemde özgüvenin oluşmasında verilen sevginin ve ilginin tutarlı, yeterli ve devamlı olması önemli rol oynar. Özellikle bebeğin annesine veya ona bakan kişiye güvenmesi çok önemlidir (Uluğ, 1997). Çocukta güven duygusu önce annesine güvenmesiyle başlar. Sonra kendine ve çevresine güven duymaya başlar. Kendini annesinin sevgisine layık görür. Böylece kendine güven duygusunun ve özgüvenin temelleri oluşmuş olur.

İlk bebeklik döneminde çocuğun bütün gereksinimlerinin karşılanması sevginin çocuk için önemli bir göstergesidir. Güven duygusu bu ilgi ve sevgi sonucunda gelişir,

aksi durumda ise güvensizlik oluşur. Bu duygu ise çocukta bağımlı ve yetersiz kişilik oluşumuna sebep olabilmektedir. Çevresinde yeterli ilgi ve sevgiyi bulamayan çocuk bunu kendi yetersizliğine bağlama eğiliminde olur. İlgi ve sevgi eksikliğine bağlı olarak gelişen aşağılık ve üstünlük duyguları ise çocuğun ilerde kendine ve başkalarına karşı güvensiz olmasına yol açar (Köknel, 1987).

Mckay ve Fanning (1998) yaptıkları araştırmada yaşamın ilk üç veya dört yılında ebeveynlerin çocuk yetiştirme seklinin bu ilk yıllarında çocuğun sahip olduğu özgüveni belirlediğini göstermiştir. Daha büyük yastaki çocuklar, ergenler ve yetiksizler üzerinde yürütülen çalışmalar, ise bu konuda kesin bir yargıya varmanın güç olduğunu ortaya koymuştur.

Çocuk yaşamının ilk yıllarında anne babası ile etkileşim halindedir. Özgüven duygusunun temelleri ailede oluşmaya başlar. Zamanla diğer insanlarla (akrabalar, komşular, öğretmenler, akran grupları...) etkileşim başlar ve ailesinde özgüveninin temellerini atan çocuğun bu kişilerle olan olumlu etkileşimi özgüven gelişimini destekler.

Çocuğun kendine ait farkındalık düzeyi üç yaşına kadar yeterince gelişmemiş olduğundan, kendisiyle ilgili algısında, anne-babanın ve çevresindeki kişilerin tutumları etkendir. İhtiyaçlarının uygun biçimde karşılanması sonucu çocuk, kendi benliğini değerli bir varlık olarak algılar. Çevresini de değer veren, güvenilir bir çevre olarak değerlendirir. Böylelikle güven duygusunun temeli atılmış olur. İki yaşından itibaren çocuk, çevresini keşfetmek ve çevre üzerinde denetim gücü kazanmak amacıyla her şeye karşı derin bir soruşturma ve öğrenme eğilimi gösterir. Sorduğu sorular karşısında çocuğun çevresinden alacağı tepkiler özgüven gelişimi için önemli bir unsurdur (Yavuzer, 1998).

Özellikle annenin çocuğun yaşamındaki yeri büyüktür. Çocuğun bakımını ve kendini güven ortamında hissetmesini önemli ölçüde o, sağlar. Çocuğun ilgi ve sevgi görmesi kadar bunun sürekli olması da önemlidir. Bu yüzden çocuğa bakan kişinin sık sık değişmesi çocuğu tedirgin eder ve güven duygusunu sarsar. Annenin çocuğun hayatından çıkması ise büyük olumsuzlukları beraberinde getirir (Haddou, 2000). Bununla birlikte sadece annenin varlığının çocuğun özgüven gelişiminde yeterli görülmemesi gerekir. Babanın çocuğun hayatında önemli bir rolü vardır. Babanın

çocuğa davranışı, anne babanın ilişkisi ve çocuğun yaşı ilerledikçe diğer akrabalar, öğretmenleri ve arkadaş çevresinin çocukla olan ilişkisi de özgüven oluşumunu önemli ölçüde etkileyecektir.

Çocukta özgüven doğumla gelişmeye baslar, erken yaşlarda da kesinlik kazanır ve 9-10 yasına kadar gelişmeye devam eder. Özgüven hayat boyu gelişmeyle devam eden bir olgudur. Çocuklar ergenlikle beraber özgüvenlerini değerlendirmeye ve şekillendirmeye baslar. İlk yıllarda ailenin çocuğa verdiği mesajlar doğrultusunda gelişen özgüven, çocuğun okula başlamasıyla ailenin yanı sıra öğretmen ve arkadaşları gibi diğer kaynaklardan beslenir (Özbey, 2004).

Lindenfield (1997), iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere özgüveni iki şekilde ele alır. İç özgüven, kendimizden memnun ve kendimizle barışık olduğumuza dair inancımız ve bu konuda hissettiklerimiz; dış özgüven ise, dışarıya kendimizden emin olduğumuz seklinde verdiğimiz görüntü ve davranışlardır. iç özgüveni sahip kişiler; kendini sevme, kendini tanıma, kendine açık hedefler koyma, pozitif düşünme ve dış özgüveni sağlam olan kişiler; iletişim becerileri, Kendini iyi ifade edebilme, Kendini ortaya koyabilme, Duygularını kontrol edebilme özellikleri geliştirmişlerdir.

Özgüven, kişiden kişiye farklılık gösteren karmaşık bir süreçtir. Bazılarında iç özgüven daha çok gelişirken, bazılarında dış özgüven fazla gelişir. Örneğin, çocuğun çaba ve başarıları takdir edilirken fiziksel görünümü sürekli eleştirilirse, özgüvenin bir yönü gelişir, bir yönü gelişmez (Özbey, 2004).

Üç-altı yaş arasındaki oyun döneminde ise çocuğun en büyük uğraşı oyundur. Oyun çocuğun özgürlük ve yaratıcılık ortamı aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerini başlatıp geliştirdiği ortamdır. Toplu oyunlarda çocuklar kendilerini oynadıkları gibi başka kişileri de oynarlar. Yani toplumsal ilişkileri de öğrenirler. Bu nedenle bu dönemde sevgiden sonra gelen en önemli gereksinim, oyun ve oyunun sağladığı arkadaşlık ilişkileridir. Arkadaşlık ilişkisine bu dönemde olanak verilmeyen çocuklar ileriki yıllarda çekingen ve güvensiz olurlar (Yörükoğlu, 1986).

2.3.1. Özgüven Oluşumunda Ailenin Rolü

Kişiliğin sağlıklı temelleri bu ortamda atılmaktadır. Sevgi ile büyüyen çocuk hayata güvenmeyi ve diğer insanlara sevgiyle yaklaşmayı öğrenir. Temel güven duygusu böyle bir aile ortamında gelişir, olgunlaşır ve hayat boyu devam eder. Aile içindeki bireylerin etkileşimi çocuğun aile içindeki konumunu belirler. Çocuk toplumsal bir birey olarak kendine bir model arar ve bunu aile içinde bulur. İlk modeller ana babalardır. Çocuğun kişiliğinde ailenin etkisi önemlidir (Kırkincioğlu, 2003).

Kişiliğin biçimlenmesinde en önemli çevresel etken ailedir. Aile içindeki anne baba ile çocuk arasındaki ilişkinin özünü oluşturan “Çocuk yetiştirme yöntemleri” bu etkiyi belirler. Ana-baba-çocuk arasındaki etkileşim çocuğun davranışlarını biçimlendirmeyi gerçekleştirirken, gelecekteki davranışları üzerinde de etkili olur. Kişiliğin oluşmasında ana-baba tutumlarının etkisi özellikle çocuğa uygulanan ödül ve cezalar yoluyla somutlaşır (Yeşilyaprak, 1989).

Çocuklar yetiştiricilerin onlara sunduğu örneklerle kendilerine değer vermeyi öğrenirler. Kendinizi bağışlamak için gerekli özgüvene sahipseniz, onlar da kendilerini bağışlamayı öğreneceklerdir. Kendi görünümünüz ve davranışlarınız hakkında olumlu bir tavır benimser ve kendinizi olduğu gibi kabul ederseniz, çocuklarınız da aynı şekilde davranmayı öğreneceklerdir. Kendinizi korumak için belirli sınırlar koymanızı sağlayacak bir özgüvene sahip olduğunuz takdirde çocuklarınız da sizi bu konuda örnek alacaklardır (Mckay ve Fanning, 1998). Çocuklar anne ve babalarına karşı büyük bir güven duyarlar. Bu güven şaşırtıcı boyutlara ulaşabilir. Onlara göre anne-babalar hep en iyiyi bilirler. Bu nedenle çocuklar anne ve babalarının yanlışlık yaptıklarını veya çocuklarını yanlış yönlendirebileceklerini dikkate almazlar. Bundan dolayıdır ki anne ve babalarının kendilerinin istek ve beklentilerini yeterince karşılayamadıklarını düşünen çocuklar, bu durumdan kendilerini sorumlu tutmakta ve kendilerini suçlayabilmektedirler. Bu durumun sonucunda da kendilerini değersiz görmeye ve onların sevgilerini hak etmedikleri hissine kolayca kapılabilmektedirler (Kuzgun ve Arkadaşları, 2000).

Gelişimsel olarak bakıldığında bebeğin 0-12 ay sonuna kadar olan dönem içinde güven yada güvensizlik diye adlandırılan bir evreden geçtiği bilinir. Bu dönemde eğitim

biçimi, çocuğun yetiştirilme şekli ve onunla kurulan duygusal iletişim çocukta güven ya da güvensizlik duygularının oluşumuna neden olur (Cüceloğlu, 2003).

Özellikle annenin çocuğun yaşamındaki yeri önemlidir. Çocuğun bakımını ve kendini güven ortamında hissetmesini önemli ölçüde anne sağlar. Çocuğun ilgi ve sevgi görmesi kadar bunun sürekli olması da önemlidir. Bu yüzden çocuğa bakan kişinin sık sık değişmesi çocuğu tedirgin eder ve güven duygusunu sarsar. Annenin çocuğun hayatından çıkması ise büyük olumsuzlukları beraberinde getirir (Haddou, 2000).

Çocuklarının, kendisine önem veren, kendine yeterli davranabilen, özgüvenli bir birey olarak yetişmesinde, anne babanın davranışlarının önemli etkisi vardır. İç saygı, benlik kavramının değerlendirilmesine bağlı olarak geliştiğine göre, bu değerlendirmenin çıkış noktası, anne babanın çocuklarına gösterdikleri sevgidir. Birçok yetişkin, anne babasının verdiği eğitimi değerlendirirken, hep sevgi faktörünü birinci plana almışlardır. Heyecansal ve davranışsal sorunları olan pek çok genç birey,psikolojik danışmanlıkta çocukken sevilmediklerine inandıklarını, bu yüzden çok mutsuz olduklarını ifade etmişlerdir. Su sözleri pek çoğumuz duymuşuzdur: “Annem babam beni gerçekten sever miydi bilmiyorum. Benim için her türlü fedakarlığı yaptılar ama sanki bir görev duygusuyla yapıyorlardı. Bu kadar fedakarlık yerine, keşke daha çok sevselerdi ya da sevgilerini daha iyi ifade etselerdi. ”Çocuklarını çok sevdikleri halde, şımartmamak veya davranış ve sözle ifade etmeyi gereksiz buldukları için sevgilerini göstermemiş pek çok anne baba, çocuklarının benlik saygılarının gelişimine farkında olmadan zarar vermişlerdir (Kasatura, 1998).

Çocuğuna eğitimdeki performansı konusunda baskı yapan anne babaların farkında olmadan çocuğun özgüvenini zedeledikleri ve çocuğun daha fazla incinmemek için kaçınma veya telafiye sığınmasına yol açtıkları belirlenmiştir. Aşırı talepler ortaya koyan ebeveyn çocuğunu güvensizliğe ve tedirginliğe iter ama eşırı korumacı ebeveyn de çocukta aynı zayıflıkların ortaya çıkmasına neden olur (Humphreys, 2002).

Çoğu anne baba, çocuğunun gözle görünür bir beceriye sahip olduğu halde, öğrenmek için neden hiçbir çaba harcamadığını bir türlü anlayamaz. Aslında özgüveni yüksek olan çocuğun öğrenmeye karşı doğal bir merakı vardır ve kendisine yeni bir mücadele alanı sunulduğu zaman ilgi gösterir. Bu tip çocuk hem sosyal ortamlarda hem de eğitime yönelik çalışmalarda kendine güvenir. Oysa, özgüveni orta düzeyde veya

zayıf olan çocuk öğrenme hevesini kaybetmiştir. Öğrenmek için çaba harcamak, geçmişte küçük düşmesine ve reddedilmesine yol açmış olan, başarısızlık ve yanlış yapma riskini göze almak demektir. Anne babanın veya öğretmenin hoşnutsuzluğuna razı olmak, başarısızlığın getireceği utanç ve cezadan daha güvenlidir. Başarının ve başarısızlığın kendisi, çocuğun motivasyonunu engellemez; ama anne babanın, öğretmenlerin ve diğer önemli yetişkinlerin başarıya veya başarısızlığa verdiği tepkilerin yıkıcı etkileri olabilir (Humphreys, 2002).

2.3.2. Özgüven Oluşumunda Okulun Rolü

Çevrenin bireyin davranışlarının şekillenmesinde büyük bir etkisinin olduğu bilinen bir gerçektir. Psikolojik açıdan sağlıklı, hasta insanlar, sağlıklı hasta bir kültürün ürünleridir. Sağlıklı insanlar ise ancak sağlıklı bir kültürde yetişebilir. Bununla birlikte, hasta insanların, yaşadığı kültürü daha da bozduğu, sağlıklı insanların ise daha sağlıklı bir kültür yarattığı da bir gerçektir (Özdoğan, 2005).

Okul kişinin ailesinden sonra karşılaştığı en önemli ortamlardan birisidir. Aileden sonra kendine yönelik olumlu duygular geliştirmesinde okul önemli bir yere sahiptir. Okulun başlangıcı ile birlikte bireyin yaşamına giren öğretmen, kısa bir zamanda yaşamda ki en etkili kişilerden biri olur. Öğretmen, öğrencilerin kişisel özellikleri, davranışları ve başarıları üzerinde önemli bir etki yapar. Öğrencinin de öğretmene karşı tutumu ve karşılıklı iletişimleri çok önemlidir. Bir öğretmen, yeteneği orta olan bir öğrencisini destekleyerek başarılı da kılabilir, zeki bir öğrencinin güvenini sarsıp başarısız duruma da düşürebilir (Yörükoğlu, 1986).

Okul çağındaki çocuklar artık sınırlı çerçevedeki sosyal çevreleri ve anne babalarından farklı sosyal bir çevreye girerler. Bu dönemde çocuğun şimdiye kadar örnek aldığı anne babasının dışında öğretmenini de örnek almaya başlayacaktır. Öğretmenin davranışları ve çocukla olan olumlu yada olumsuz etkileşimi özgüven duygusu üzerinde etkili olacaktır.

Yapılan çalışmalarda anlayışlı, açık fikirli ve özgüveni yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerini çabaları konusunda destekledikleri, onların sorumluluk duygularını geliştirmeye çalıştıkları ve derse olan ilgilerini artırdıkları saptanmıştır (Yavuzer, 2002).

Çocuğun yaşamının bu yıllarında sosyalleştiği en önemli çevre okuldur. Bu yüzden okulun çocuğun kişilik gelişimindeki etkisi kadar özgüveni üzerinde de çok önemli bir etkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir.

Okul çağındaki çocuklardaki yıkıcı davranışlara çoğu zaman öğretmenin davranışları neden olur; bu davranışların bazen evle hiçbir ilgisi yoktur. Kendi güvensizlikleri ve özgüven sıkıntıları olan öğretmenlerin uyumsuz davranışları pek çok örgenciye etkiler (Humphreys, 2002).

Özgüven yapılan başarı ve olumlu davranışlar ile değişebilen bir özellik taşır. Kendisini okulda başarılı gören, öğretmeni tarafından sevildiğini düşünen, derse kalktığında bildiklerini anlatabilen, güzel fikirlerinin ve müzik, resim gibi yeteneklerinin olduğunu düşünen bireyin olumlu benlik kavramı gelişebilir. Ancak sınav heyecanı, bildiklerini anlatamama ve öğretmeni tarafından eleştirilme korkusu çocuğun kaygı yaşamasına neden olarak benlik kavramını zedeleyebilir (Uzun, 2003).

Çocuğun özgüveninin gelişmesini engelleyen şey, onun başarısızlığı değil, onun çevresinde yer alan ve onun tarafından önemli görülen kişilerin, onun başarısızlığına olan tepkileridir. Hayatta her zaman bizden daha başarılı, daha becerikli ya da daha zeki kişiler olacaktır. Çocukların ve –eğitmenler için- öğrencilerin, özgüvenleri geliştirilmek isteniyorsa, bu gerçeği kabul etmek, dolayısıyla da onları her zaman zirvede olmaya zorlamaktan kaçınmak gerekir. Önemli olan var olan kapasitenin zirvesine ulaşabilmektir. Bu nedenle çocukların potansiyellerini belirlemek gerekir. Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların kendi ideal benliklerini oluştururken, çevrelerinde yer alan önemli kişilerin etkisinde kaldıkları ve bunları içselleştirdikleri unutulmamalıdır. Bu çocuklar için önemli görülen kişilerin başında aile fertleri, öğretmenler ve başarılı arkadaşlar gelmektedir (Şirin, 2003).

2.4. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi

Okul öncesi eğitim 0-66 aylık yaş grubunu kapsayan gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanağı sunan, yaratıcılık başta olmak üzere onların gelişimlerini bütün yönleriyle destekleyen, çocuğa yakın çevresinin ve ulusunun sosyal kültürel değerleri ile evrensel değerleri birbirleriyle çelişmeyen bir anlayışla tanıtmaya çalışan isteğe bağlı planlı bir davranış kazandırma sürecidir (Turan, 2004).

Ural'a (1986) göre okulöncesi eğitim, mecburi eğitim çağına kadar olan, çocukların zihin, beden, duygu ve sosyal gelişimlerini sistemli bir ortam içinde daha iyi sağlayan, onlara iyi alışkanlıklar ve davranışlar kazandıran, yeteneklerinin gelişmesine yardım eden, ilkokula hazırlayan ve ilköğretim bütünlüğü içinde yer alan eğitim devresidir.

Oğuzkan ve Oral (1997) okul öncesi eğitimi, doğumdan ilköğretimin başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan; onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim süreci olarak tanımlanmışlardır.

Okulöncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen 0-6 yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; bedensel, psiko-motor, sosyo-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğin şekillendiği "erken çocukluk çağı", diye de adlandırılan gelişim ve eğitim sürecidir (Aral ve diğerleri, 2000).

Poyraz ve Duru (2003); doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun çevresel olanaklar sağlayan, onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren eğitim süreci olarak tanımlamaktadırlar.

Yapılan tanımlar doğrultusunda okulöncesi eğitim, doğumdan başlayarak yaşamın 6 yılını içine alan ve bu dönem çocuklara gelişiminin her yönünü destekleyen zengin çevre ve eğitim olanakları sağlayan, içinde yaşadığı toplumun beklentileri ve değer kültürel değerlerini de göz önünde bulundurarak kişiliğini destekleyen, doğru davranışlar kazandıran ve kişiliğini etkileyen, çocuğu hayata ve ilköğretime hazırlayan bir eğitim sürecidir.

Okulöncesi dönemdeki gelişmeler, çocuğun ilerideki yaşamında büyük önem taşımaktadır. Bloom'un yaptığı araştırmalara göre 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişiminin %50'si 4 yaşına, %30'u 4 yaşından 8 yaşına, % 20'si 8 yaşından 17 yaşına kadar oluşmaktadır. Bu bulgulara göre çocuğun eğitiminde erken yılların değeri

büyüktür ve bu dönemde çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirmek için ona rehberlik etmek, çocuğun doğru davranışlarını pekiştirmek gerekir. Bu da ancak, iyi bir şekilde planlanmış sistemli bir okulöncesi eğitim ile olur (Poyraz ve Dere, 2001).

Çocuğun aile çevresindeki koşulları ne denli iyi ve elverişli olursa olsun çocuğu ilköğretime hazırlamak, yaşlılarıyla birlikte uygun bir ortamda ve uzman eğitimciler gözetiminde olması daha olumlu sonuçlar vermektedir (Yavuzer, 2001).

Okulöncesi eğitim ile çocuğun yeterlilik ve yetersizlikleri, duygusal problemleri daha dikkatli gözlenerek, erken yaşta, ilerlemeden saptanabileceğini bu sayede gerekli önlemler alınabileceğini, uygun olmayan çevre koşulları ve yetersizliklerden çocukların etkilenmesini önleyeceğini, çocuğa sunulan çevre olanakları ve oyun olanakları ile çocuğun fiziksel gelişiminin destekleneceğini bu sayede çocuğun okulöncesi eğitim kurumlarında çocuğun güvenli, özgür bir ortamda yaşlılarıyla birlikte olabilme şansını elde edecektir (Baykan, 1994).

Froebel'in de dediği gibi anaokulunda çocuk, yalnız destek ve gözetim ile (bilgi aktarmaya önem verilmediği için çocuk kısıtlanıp belli bir doğrultuda zorlanmadığı için) kendi eğilimleri yönünde gelişir, olgunlaşır. Böylece çocuk, ilkokul çağında daha düzenli ve güdümlü öğretime hazır olur (Yörükoğlu, 1977).

2.5. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Özcan (1996) "İlkokul öğrencilerinin öz güvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiler" konulu araştırmasında özgüven, akademik başarı ve anne-baba tutumları arasında yüksek düzeyde korelasyon olduğu belirlemiştir.

Kuzgun (1972) ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisini araştırmıştır. Üniversite öğrencileriyle yaptığı bu araştırmanın sonuçlarına göre, demokratik ana-baba tutumları bireyin kendini gerçekleştirme için en uygun ortamı yaratmaktadır. Otoriter ana-baba tutumu ise; bireyin kendini gerçekleştirme olumsuz yönde etkilerken, ilgisiz ana-baba tutumu, sevgi yokluğu ile kendini gerçekleştirme engelleyici faktör olarak etki ettiği, ancak; sıkı kontrolün olmayışının, bireyin kendini gerçekleştirme biraz daha olanak sağladığı görülmektedir.

Korkmazlar (1980) yaptığı çalışmada “ 5-6 yas okul öncesi çocukların bilimsel düşünme tarzları ile ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucu, çocukların bilişsel düşünme tarzları ile ailenin çocuk yetiştirme tarzları arasındaki ilişkiyi kısmen desteklemiştir. Ayrıca değişik eğitim ve meslek düzeylerinden gelen ailelerin önemli rolü olduğu görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin kendilerini kabullerini etkileyen bazı değişkenler üzerine araştırma yapılmıştır. Demokratik ailelerde yetişen gençlerin, kendilerini kabul seviyeleri, otoriter ortamda yetişen gencin kendilerini kabul seviyelerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır (Kılıçcı, 1981).

Onur (1981) “çocuklarda kendine güven” isimli araştırmasında, ana- baba tutumlarını benimseyici-itici, demokratik-baskıcı, bağımsızlığı geliştirici- ket vurucu olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Elde edilen bulgulara göre, kendine güvenin gelişmesindeki en önemli etkenin benimseyici tutum olduğu bulunmuştur.

Bilir ve Dabanlı (1981) ergenlik çağındaki gençlerin sosyal gelişimlerine ana-baba tutumlarının etkisinin yönünü araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal gelişim puanı yüksek olan çocukların demokratik ailelerden geldiği, bunu ilgisiz, otoriter ve tutarsız ailelerin izlediği görülmektedir. Sosyal gelişim açısından cinsiyetler arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

Kızıltan (1984) üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarını çocukların uyum düzeylerine etkisi üzerine yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, demokratik ana babaların çocukların uyum düzeylerinin; koruyucu, ilgisiz ve otoriter ana-babaların çocuklarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Gage (1984) üç farklı etnik gruptaki ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri arasında benlik kavramı ve başarı durumlarını incelediği çalışmasında, bu üç etnik grup arasında başarı farkı bulunmadığı ancak; okul uyumu, benlik kavramı ve anne-baba tutumları yönünden farklar bulunduğunu belirtmiştir.

Güneysu (1986) ana-baba tutumlarının gençlerin kendini kabul düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; anne tutumunun hem kızların hem de erkeklerin kendini kabul düzeyini aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça, gençlerin kendini kabul düzeyinin yükseldiği, azaldıkça da kendini

kabul düzeylerinin düştüğü görülmektedir. Babaların tutumunun, kızların kabul düzeyini aynı şekilde etkilediği, fakat erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde kendini kabul düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Demo, Small ve Savin (1987) 10-17 yaşları arasındaki 139 öğrenci ve ailesi üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda, aile içi iletişim ile öğrencilerin özgüveni arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, aile içi ilişkilerin erkek öğrencilerin özgüven düzeyini kız öğrencilere göre daha fazla etkilediği de tespit edilmiştir.

Vaughn, Block ve Block (1988) 3-7 yas arasındaki çocukların kişilik gelişimleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla başlattığı çalışmayı, çocuklar ergenlik çağına geldiğinde devam ettirmiş, çocukların kişilik gelişmelerine ilişkin veriler değerlendirilmiştir. Sonuçta erken çocukluk dönemlerinde ailedeki sosyalleşme deneyimlerinin çocukların psikolojik gelişmeler için önemli olduğunu belirlemişlerdir.

Torucu (1990) benlik saygısı ve benlik saygısını etkileyebileceği düşünülen sosyo-ekonomik özellikler, ana-baba tutumları ve ilgilerini araştırdığı çalışmasında şu sonuçları elde etmiştir: Ana-baba eğitimindeki yükselmenin benlik saygısını olumlu olarak etkilediği, sosyo-ekonomik düzeydeki düşmeye paralel olarak benlik saygısının düştüğü görülmektedir. Ana-baba tutumlarını demokratik olarak işaretleyen öğrencilerde benlik saygısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ortalama yaşı 13.4, 15.5 ve 17.5 olan üç gruptan oluşan 399 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada “önemli diğer kişilerin”, bu öğrencilerin özgüven düzeylerinin oluşumuna katkısı belirlenmiştir. Buna göre; öğrencilerin özgüven düzeyleri, yaşa ve cinsiyete göre değişmektedir. Kızlar erkeklere ve yaşı küçük olanlar yaşı büyük olanlara göre daha yüksek özgüvenlidir. Önemli diğer kişilerin özgüven üzerindeki etkisinin yaş büyüdükçe azaldığı, yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmıştır (Lackovic-Grgin, K. ve Dekovic M., 1990)

Richards, M. ve ark. (1991) 17-18 yaşındaki 72 kız ve 67 erkek öğrencinin kendi algıladıkları ana-baba tutumları ile benlik gelişimi ve özgüven arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sonuçta, benlik gelişimi ve özgüven düzeyinin cinsiyete göre farklı olduğunu, kızların benlik gelişiminin erkeklerin ise özgüven düzeylerinin daha yüksek

olduğunu, ana-babanın kendilerine destekleyici şekilde yaklaştığını algılayan çocukların özgüvenlerinin yüksek ve cinsiyet farkının bir etkisinin görülmediğini tespit etmişlerdir. Psikologların üzerinde anlaştıkları bir konuda erkeklerin verilen görevleri doğru yapacakları konusunda kendilerine daha çok güvendikleridir (Akt: Cüceloğlu,1998).

Venesile (1992) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin müzik dersleri etkinlikleri ile onların kişilik özellikleri ve genel özgüvenleri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Öğretmenlerin kişilik özellikleri Myers-Briggs Type Inventory ile, genel özgüvenleri ise Coopersmith Self-Esteem Inventory ile belirlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan müzik dersi etkinlikleri ise iki gözlemci tarafından araştırmaya katılan 26 öğretmenin ders kayıtları gözlemlenerek belirlenmiş ve 20 boyuta ayrılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin kişilik özellikleri ile müzik dersi etkinlikleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu görülmüştür. Bununla birlikte müzik dersi etkinlikleriyle öğretmenlerin genel özgüvenleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Torucu (1992) 13-14 yaşları arasındaki bireylerin sosyo-ekonomik düzeyi ve ana-baba tutumlarındaki farklılıkların benlik saygısı gelişimlerine etkilerinin incelendiği çalışmada iki okuldan 6. ve 7.sınıfta okuyan toplam 300 öğrenci seçilmiş, bu öğrencilere Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile sosyo-ekonomik bilgi alma formu uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, ana-baba tutumlarının ve sosyo-ekonomik düzeydeki farklılıkların bireylerin kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkilediği ve bu etkinin ileriki yıllarda da devam ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin benlik saygısında düşme olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, sosyo-ekonomik düzeyin düşük olduğu kesimlerde ailelerin kendine güvenli ve sosyal yönden uyumlu yetiştirmesi istenen bireylerin gereksinimlerinin giderilmemesi olarak yorumlanmıştır.

Demokratik ve otoriter tutumların lise son sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçta, ana-babanın demokratik ve otoriter tutumunun öğrencinin benlik saygısı üzerinde önemli bir etkisi olmadığı belirlenmiştir (İkizoglu, 1993).

Olesch (1994) dansın özgüvene etkisini incelemek üzere hafif anlama özürü 37 yetişkin kadınla haftada iki saat toplam 24 saat dans dersi yapmıştır. Öntest olarak

mevcut özgüveni belirlemek üzere üç ayrı hazır ölçek uygulanmıştır. Araştırma sonunda uygulanan son testlerde deneklerin özgüvenlerinde öntestlere göre anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirtilmiştir.

Aile Araştırma Vakfı (1996) ülke genelinde 26 ilde her kesimden insanlarla görüşme yaparak 13-18 yaş grubundaki ergenlerle ilgili bazı bulgulara ulaşmıştır; Ergenler sorunlarını en çok %25 oranla erkek arkadaşlarıyla paylaştıklarını, anneleri ile %23, babaları ile %3, kız kardeşleri ile %10 ve erkek kardeşleriyle %3'tür. Öğretmenlerle paylaştığını belirtenler %0,4, rehber öğretmenle/psikolojik danışmanlarla paylaştığını belirtenler ise %0.1'dir. Bu gruptaki ergenlerin karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında; sigara (%55), kötü arkadaşlar edinme (%27), işsizlik(%26), uyuşturucu(%24), alkol kullanımı (%22), kendine güvensizlik (%21), ailenin ilgisizliği(%13), okulda başarısız olma (%11), ailenin baskısı (%11), çevrenin baskısı (%10), yetişkinlerin anlayışsızlığı (%9), ergenlere güvenilmemesi (%9) ve toplumun kız-erkek arkadaşlığına izin vermemesi gelmektedir (Akt.: Öztürk, 2003).

9 ve 12 yaş çocuklarının benlik kavramı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışmada su sonuçları elde edilmiştir: Ana baba tutumları çocuğa demokratik bir ortam sağlayacak nitelikte olursa, çocukta benlik kavramının gelişimi daha sağlıklı olur (Demiriz, 1997).

Kasatura'nın (1998) 144 başarılı, 144 tane de başarısız lise öğrencisiyle yaptığı bir araştırmada, ailenin ekonomik sıkıntı çekmesinin, öğrencide güven duygusunun yok olup bunun yerine korku ve endişe duyguları geliştirmesine neden olduğu, bu durumda öğrencinin okul başarısını olumsuz yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Kaygı ile ilgili yaptığı araştırmasında ise, okulda akademik başarılarına göre iki farklı gruba uyguladığı kaygı testlerinden elde edilen bulgulara göre yüksek sosyoekonomik düzeyde olan ve başarılı öğrencilerin kaygı düzeyleri, düşük sosyoekonomik durumda olanlara göre daha yüksektir. Düşük sosyo-ekonomik gruptaki öğrencilerin okul başarısı, yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olanlara göre daha düşüktür. Fakat düşük sosyo-ekonomik düzeyde olmalarına rağmen okul başarısı yüksek olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Sinden (1999) müzikte performans endişesi, mükemmeliyetçilik, başa çıkma stilleri, öz yeterlik ve özgüven gibi kişilik özelliklerini inceleyen araştırmasında çalgı

çalan 138 üniversite öğrencisine ulaşmıştır. Veri toplama aracı olarak performans endişesi için “Performance Anxiety Inventory”, mükemmeliyetçilik için “Multidimensional Perfectionism Scale”, başa çıkma stratejileri için “Coping Style Questionnaire”, özyeterlik için “Self-Efficacy Scale” ve özgüven için “Rosenberg’s Self-Esteem Scale” kullanılmıştır. Sonuçta düşük özyeterlik, düşük özgüven, mükemmeliyetçiliğin boyutları (yüksek hata yapma kaygısı, yüksek faaliyet endişesi, düşük kişisel standartlar) ve duygusal başa çıkma stillerine bağlılık performans endişesinin belirtileri olarak bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre daha yüksek performans endişesi içinde olduklarını ve ailesel beklenti ile eleştiriye daha fazla maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

Bilgin (2001) kaygı ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yaptığı araştırmasında, 600 alt sosyo-ekonomik düzeyden, 831 üst sosyo-ekonomik düzeyden 12-14 yaş arasındaki toplam 1431 öğrenciye Spielberger Kaygı Envanteri ile Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri uygulanmıştır. Buna göre, öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin yaşları yükseldikçe durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri düşmektedir. Ayrıca bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri arttıkça durumluk kaygı düzeyleri düşmekte, benlik saygısı düzeyleri de artmaktadır.

Newnam (2001) eğitilebilir zeka geriliğine sahip olan çocukların da bulunduğu gruplarda dans etkinliklerinin özyeterlik ve hareket yeteneklerine etkilerini inceleyen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma 3. ve 4. sınıflar üzerinde yapılmış, deney-kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney grubu 8 özürlü çocuğun bulunduğu 876 kişiden, kontrol gurubu ise 5 özürlü çocuğun bulunduğu 628 kişiden oluşmaktadır. Kontrol gurubu dans ve ritm çalışmalarının yer almadığı mevcut beden eğitimi dersine devam ederken, deney grubu araştırmacı tarafından gerçekleştirilen denge, hareket ve ritim öğelerini içeren temel dans dersi almışlardır. “The Morgan-Jinks Student Efficacy Scale” ile özyeterlik, “Data Based Dance Skills Placement Test” ile dans yeteneği ölçülmüştür. Araştırma sonunda kontrol grubunda iki değişkende de son testler öntestlere göre değişiklik göstermemiştir. Deney grubunda özyeterlikde artış olmuş ancak anlamlı çıkmamıştır. Dans yeteneğinde ise anlamlı artış olduğu gözlenmiştir.

Theodorakou ve Zervas (2003) tarafından yapılan araştırmada yaratıcı bedensel hareket etkinlikleri içeren bir mzık ğretim yönteminin ve geleneksel mzık ğretim yönteminin 11-12 yaşları arasındaki ilkokul ğrencilerinin zgven düzeyleri üzerindeki etkisini araştırılmıştır. Bu araştırmada zgven beş alt boyutta ele alınmıştır: Zihinsel yeterlik, sosyal kabul edilebilirlik, atletik yeterlik, fiziksel görünüş ve davranış yönetimi. Üç ay süren denel işlemlerin sonunda her iki yöntemin de zgven düzeylerini arttırdığı görülmüştür. Ancak hareket temelli mzık eğitiminin geleneksel mzık öğretimine göre özgüvenin zihinsel yeterlik, sosyal kabul edilebilirlik ve fiziksel görünüş boyutlarında daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Kimberly (2004) ğrencilerin potansiyel kariyer algılarını ve özellikle mzık eğitimcisi olma isteklerini belirlemek üzere bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bunlara ek olarak öğrencilerin farklı kariyerlere karşı zyeterlik inançları ve sosyal algıları incelenmiş ve bunlar bu alanlardan aldıkları hoşlanma puanlarıyla karşılaştırılmıştır. Ohio'daki bir ortaokul ve iki lisede orkestra, koro ve genel mzık dersi alan toplam 246 kişiye uygulanan ölçek ve anketler sonunda şu bilgilere ulaşılmıştır. Genel meslekler için sınıflar arasında zyeterlik ve kariyer isteği açısından bir ayırım çıkmamış, yalnız 10. sınıflarda belirgin seviyede avukat olma isteği çıkmıştır. Tüm sınıflar en yüksek oranda film yıldızı olmayı seçmiştir. Eğitim ile ilgili mesleklerde ise tüm sınıflar en düşük oranda beden eğitimi olmayı seçmiştir. 6., 8., 9. ve 11.ci sınıflar en yüksek oranda mzık ğretmeni olmayı istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler mzık öğretmenini tanımlamak üzere şu sıfatları kullanmışlardır: % 85 kişiisel özellikler: iyi özellikler ; iyi, komik, soğukkanlı, anlayışlı, kötü özellikler; acımasız, kaba, kötü huylu. İşle ilgili olarak kullandıkları sıfatlar ise şoyledir: % 15 işle ilgili özellikler: müzikal, yetenekli, en iyi bando şefi, çocuklara yardım eder. Öğrenciler, bir mzık öğretmeninin sahip olması gereken en önemli özellik nedir sorusuna ise kişiisel özellik olarak "sabır", işle ilgili özellik olarak "nasıl mzık yapılacağını bilmesi" cevaplarını vermişlerdir.

Brand (2004) tarafından yapılan araştırmada kolektif ve bireyci kültürlerde mzık eğitimi alan çocukların genel zgven düzeylerini karşılaştırılmıştır. Amerika, Avustralya ve Çinli toplam 141 öğrencinin katıldığı araştırmanın bulguları kültürler arası farkın benlik algıları üzerinde farklılıklar yarattığı görüşünü savunan önceki araştırmaları desteklemektedir. Çinli mzık eğitimi ğrencilerinin genel özgüvenlerinin batıdaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Özmenteş (2005) İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin etkililiğini araştıran çalışma gerçekleştirmiştir. 32 kişiden oluşan deney grubunda Dalcroze Eurhythmics Öğretimi, 30 kişiden oluşan kontrol grubunda ise geleneksel müzik öğretim yöntemlerinden kulaktan notalı müzik öğretim yöntemi ve düz anlatım yöntemi ile müzik eğitimi yapılmıştır. 16 haftalık araştırma bitiminde uygulanan ölçek ve testlerin sonucunda, Dalcroze Eurhythmics öğretiminin geleneksel müzik öğretimine göre öğrencilerin

- a. Temel müzik bilgisi başarı düzeylerinin,
- b. Müziksel işitme beceri düzeylerinin,
- c. Şarkı söyleme beceri düzeylerinin,
- d. Müziğe bedeni ile uyum gösterme beceri düzeylerinin,
- e. Müzik yeteneğine ilişkin özgüvenin,
- f. Müzik dersine ilişkin tutumlarının gelişimi üzerinde anlamlı düzeyde daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Hamurcu (2006) sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik özyeterlik inançlarını inceleyen çalışmasında veri toplama aracı olarak Riggs ve Enochs tarafından geliştirilen “Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde özyeterlik inancı ölçeğini kullanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 2004-2005 öğretim yılında Fen Bilgisi Öğretimi I ve II derslerini alan toplam 121 kişi üzerinde yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inancı ve sonuç beklentisi alt boyutları açısından yüksek eğilimlere sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Bıkmaz (2006) öğrenme döngüsü yaklaşımına göre yürütülen fen derslerinin sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarına ve etkili bir fen dersine ilişkin görüşlerine etkisini incelemiştir. 2003-2004 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Programı üçüncü sınıfına devam eden 75 öğretmen adayı üzerinde yaptığı araştırmasında veri toplama aracı olarak fen öğretimi öz-yeterlik inancı ölçeği ve açık uçlu bir soru kullanılmıştır. Öğrenme döngüsü yaklaşımına göre yürütülen Fen öğretimi derslerinin öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarını ve etkili fen dersine ilişkin görüşlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Ancak, fen öğretiminde öz-yeterlik inançları ile etkili fen dersine ilişkin görüşler arasında ön test ve son test ölçümlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğretmen adaylarının biyoloji öğretimi özyeterlik inancı düzeylerini belirlemek ve çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. 2003-2004 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesinde 159 öğretmen adayı ile gerçekleştirilen çalışmada Bıkmaz tarafından Türkiye'ye uyarlanan "Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının biyoloji öğretiminde öz-yeterlik inançlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, yerleşim birimi, aylık gelir ve başarı öz-yeterlik inançları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu, Soran, 2006).

Özenoğlu Kiremitçi (2006) Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Biyoloji öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeylerinin tespiti amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. 2004-2005 Öğretim yılında Muğla, Pamukkale ve Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıflarındaki öğretmen adaylarına Öz-yeterlik İnancı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yaş ve sınıf seviyesi arttıkça Biyoloji öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeyinin arttığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek öz-yeterlik inancına sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Uçal (2007) müzik öğretmenliği bölümünde okuyan 27 öğrenci ile yaptığı çalışmada aktif öğrenme yöntemlerinin müzik öğretmen adaylarının müzik teorisi dersine ilişkin akademik başarıları, tutumları, özyeterlik algıları ve başarı/başarısızlık yüklemeleri üzerindeki etkilerinin geleneksel öğretim yöntemlerine göre farklılıklar gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma sonunda aktif öğrenme yöntemlerinin müzik öğretmen adaylarının müzik teorisi dersine ilişkin tutumları, özyeterlik algıları ve başarı yüklemeleri üzerindeki geleneksel öğretim yöntemlerine göre anlamlı düzeyde daha etkili olduğu saptanmıştır.

İlköğretim Müzik dersinde Orff Öğretisinin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki etkilerinin incelendiği bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada kontrol gruplu öntest-sontest araştırma modeli uygulanmıştır. İki yıl süren çalışmada deney grubunda Orff öğretisi ile kontrol grubunda ise geleneksel yaklaşımla müzik öğretimi yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Müziksel İşitme Testi, Müzik Yeteneğine Yönelik Özgüven

Ölçeği, Tutum Ölçeği ve Güzel Şarkı Söyleyebilme Becerilerine İlişkin Gözlem Formu uygulanmıştır. Araştırmasonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Deney grubundaki çocukların müziksel işitme becerileri, kontrol grubuna göre anlamlı derecede gelişmiştir,

- Güzel şarkı söyleme becerileri ile ilgili sonuçtan elde edilen ortalamaların Orff Öğretisi lehine olmasına rağmen aradaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır,

- Deney ve kontrol grubunun her ikisinde de çocuklar müzik yeteneği bakımından kendilerine güvenmektedirler,

- Orff öğretisinin uygulandığı deney grubunda çocukların müzik dersine ilişkin tutumları geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubuna göre anlamlı farklılık göstermektedir,

Yapılandırılmamış gözlem kayıtlarının sonuçlarına göre, Orff Öğretisinin uygulandığı deney grubunda;

- Dersteki etkinliklerle yoğun olarak ilgilendikleri ve bu etkinliklere istekle katıldıkları,

- Dersin daha uzun süreli olmasıyla ilgili dileklerini sıkça dile getirdikleri,

- Teneffüslerde bile dışarı çıkmak istemedikleri,

- Ders dışında da etkinlikleri sürdürme eğiliminde oldukları,

- Öğretmeni gruplarının bir üyesi olarak, adeta bir oyun arkadaşı olarak gördükleri,

- Öğretmenle ve arkadaşlarıyla etkili bir etkileşim ortamını paylaştıkları gözlenmiştir.

Geleneksel eğitimin uygulandığı kontrol grubunda ise;

- Dersin içeriğinden çok öğretmene odaklandıkları,

- Öğretmeni otorite olarak kabul ettikleri,

- Zil çalar çalmaz teneffüse çıkma eğilimi gösterdikleri,

- Ders dışında müzikten çok başka derslere eğilim gösterdikleri,
- Çocukların birbiriyle olan etkileŐimlerinin güçlü olmadığı gözlenmiştir (Bilen, zevin ve Uçal, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın deseni, bu desene dayanarak gerçekleştirilen işlemler, araştırmaya katılan denekler, kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizinde kullanılan yöntemler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup araştırmada survey (tarama) yöntemi, anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır.

Betimsel Çalışma: Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1986).

Survey (tarama) Yöntemi: Geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000).

Anket Tekniği: Belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yönelmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Armağan, Akt.Balcı, 2005).

Gözlem Tekniği: Bir kimse, yer, olay, nesne, durum ya da şartla ilgili bilgi toplama amacıyla, belirli hedeflere yöneltilmiş bir bakış ve dinleyiş olarak tanımlanabilir (Karasar,1999).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Çalışma evrenini Erzurum il merkezinde 2011–2012 öğretim yılında hizmet veren 91 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Çalışma örnekleme ise, adı geçen evren tabakalama yöntemi ile sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) farklı üç gruba ayrılarak, her gruptan 3'er okul olmak üzere toplam 9 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Veriler 9

ilköğretim okulunda 1. Sınıf okutan 36 öğretmenin sınıflarında öğrenim gören 410 öğrenciye ilişkin görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Günelp (2007) tarafından geliştirilen ‘Özgüven Gözlem Listesi’ ile 1. Sınıfta eğitim veren 36 öğretmenin 410 öğrenci hakkında algıladıkları özgüvene ilişkin görüşleri ile elde edilmiştir. Kategorik veriler uzman görüşü de alınarak hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’ ile toplanmıştır.

Özgüven Gözlem formunda 52 soruluk özgüven gözlem listesi hazırlanmıştır. Gözlem listesinde çocukların özgüven duygularının gelişimini ifade eden davranışlara yer verilmiştir. Gözlem listesi okullardan gerekli izinler alındıktan sonra öğretmenlere sunulmuş, cevaplamada “evet” ve “hayır” olmak üzere iki seçenek belirlenmiştir. Verilerin puanlanmasında özgüven duygusunun gelişimine yönelik olumlu ifadeler (2), olumsuz ifadeler ise (1) puan verilmiştir.

Hazırlanan Özgüven Gözlem Listesinin madde sayısı 52’dir. Ölçek puan varyansı 48,93 madde toplam puan varyansı 8,94 olarak hesaplanmıştır. Hazırlanan gözlem listesinin iç tutarlılığını incelemek ve diğer bir güvenilirlik kanıtını ortaya koyabilmek için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve 0.82 olarak bulunmuştur. Bu değerler literatürce iyi kabul edilen değerler arasındadır (Günelp, 2007).

3.4. Verilerin Toplanması

Örnekleme olarak belirlenen okullarda 1. Sınıfta eğitim veren 36 öğretmenin 410 öğrenci hakkında algıladıkları özgüvene ilişkin görüşleri ile doldurdukları Özgüven Gözlem Formu ve Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı her uygulamada kendisini tanıtmış, araştırmanın amacı hakkında bilgi vermiştir. Ölçeklerin nasıl yanıtlanacağı açıklanmış ve uygulama sırasında öğretmenlerden gelen sorular yanıtlanmıştır. Uygulama her öğrenci için yaklaşık olarak 5 dakika sürmüştür.

Uygulamadan sonra katılımcıların verdiği yanıtlar kontrol edilmiş, ölçme araçlarının standartları dışında yanıtlanan veya boş bırakılan ölçme araçları değerlendirmeye alınmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Uygulamaların ardından tüm ölçekler araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve toplam 1. Sınıfta eğitim veren 36 öğretmenin algıladıkları özgüvene ilişkin görüşlerine dayalı olarak 410 öğrenciye ulaşıldığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiş ve istatistiksel çözümler için SPSS 17.0 kullanılmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre özgüven puan ortalamaları açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacıyla t testi uygulanmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin anasınıfı eğitimi alıp almama durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacıyla t testi uygulanmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin babalarının öğrenim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin annelerinin çalışıp çalışmama durumuna göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmıştır.

İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olup olmama durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmıştır.

İlköğretim 1. sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc Analizi (LSD) ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Bağımlı değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Özgüven	Kız	200	89.82	11.08	3.707	.000
	Erkek	209	85.45	12.64		

İlköğretim birinci sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin özgüven puan ortalamaları erkek öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. ($t_{407} = 3.707$, $p = .000$).

Bu sonuca göre cinsiyetin öğrencilerin özgüvenlerini anlamlı düzeyde farklılaştırdığı görülmüştür. Yapılan analizlere göre kız öğrencilerin özgüven düzeyleri önemli düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Laskovic ve ark. (1990) yaptıkları araştırma da öğrencilerin özgüven düzeyleri, cinsiyete göre değişmektedir, kızlar erkeklere göre daha yüksek özgüvenlidir sonucuna ulaşmıştır.

4.2. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Anasınıfı Eğitim Alma Durumuna Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anasınıfı eğitim alma durumuna göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Anasınıfı Eğitim Alma Durumuna Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Bağımlı değişken	Anasınıfı eğitimi					
	alma durumu	N	\bar{X}	Ss	t	P
Özgüven	Alanlar	277	93.13	7.99	17.947	.000
	Almayanlar	132	75.96	10.93		

İlköğretim birinci sınıfa başlamadan önce anasınıfı eğitimi alan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarının bu eğitimi almayan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. ($t_{407} = 17.947$, $p = .000$).

Bu sonuca göre anasınıfı eğitiminin öğrencilerin özgüvenleri üzerinde anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu görülmüştür. İlköğretim birinci sınıfa başlamadan önce anasınıfı eğitimi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre özgüven düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç dikkate alındığında okulöncesi eğitimin özgüven artırıcı bir etken olduğu söylenebilir.

4.3. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Ortalama Sıraları ve Kruskal Wallis Testi Değerleri

Bağımlı değişken	Babanın eğitim durumu		Ortalama Sıra	χ^2	p
	N				
Özgüven	Okuryazar	17	128.68	22.61	.000
	İlkokul	77	181.50	4	
	Ortaokul	46	196.74		
	Lise	139	197.06		
	Üniversite	130	240.31		
	Toplam	409			

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur ($\chi^2_{(4)} = 22.614$, $p = .000$). Bu sonuca göre ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre özgüven duygularının farklılaştığı görülmüştür.

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları (Dunnnett's T3)

Bağımlı değişken	Baba eğitim durumu		Ortalama Fark (I-J)	p
	(I)	(J)		
Özgüven	Üniversite	Okuryazar	11.81	.021
		İlkokul	6.30	.002
		Lise	4.62	.009

Uygulanan Post Hoc (Dunnett's T3) analizi sonucunda, babaları üniversite eğitimi almış öğrencilerin özgüven puanları, babalarının eğitim durumu okuryazar ($p=.021$), ilkokul (.002) ve lise ($p=.009$) olan öğrencilerin özgüven puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Bu sonuca göre babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası okuryazar, ilkokul, lise mezunu olanlara göre özgüven puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonuç babanın eğitim düzeyinin öğrencinin özgüvenini etkilediğini göstermiştir. Bu durumdan babanın eğitim düzeyinin artmasının öğrencinin özgüven duygusunu olumlu yönde etkilediği sonucu çıkarılabilir.

Özcan (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutlarını incelemiş baba öğrenim düzeyi mutluluk-doyuma ilişkin özgüven puanlarında yine yüksek öğrenimli babalar lehine farklılık bulunmuştur. Bu araştırma sonucu bu çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir.

4.4. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Ortalama Sıraları ve Kruskal Wallis Testi Değerleri

Bağımlı değişken	Annenin eğitim		Ortalama Sıra	χ^2	P
	durumu	N			
Özgüven	Okuryazar değil	10	140.10	23.044	.000
	Okuryazar	26	182.75		
	İlkokul	172	193.48		
	Ortaokul	44	197.56		
	Lise	100	203.30		
	Üniversite	57	270.03		
	Toplam	409			

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur ($\chi^2_{(5)} = 23.044$, $p = .000$). Bu sonuca göre ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına göre özgüven duygularının farklılaştığı görülmüştür.

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc (Dunnett's T3) testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları (Dunnett's T3)

Bağımlı değişken	Anne eğitim durumu (I)	Anne eğitim durumu (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
Özgüven	Üniversite	Okuryazar değil	12.14	.031
		Okuryazar	9.86	.046
		İlkokul	8.03	.000
		Ortaokul	7.85	.014
		Lise	6.16	.001

Uygulanan Post Hoc (Dunnett's T3) analizi sonucunda, babaları üniversite eğitimi almış öğrencilerin özgüven puanları annelerinin eğitim durumu okuryazar olmayan ($p=.031$), okuryazar ($p=.046$), ilkokul ($p=.000$) ortaokul ($p=.014$) ve lise ($p=.001$) olan öğrencilerin özgüven puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuca göre annesi üniversite mezunu olan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, annesi okur yazar, ilkokul, lise mezunu olanlara göre özgüven puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bu sonuç annenin eğitim düzeyinin artmasının öğrencinin özgüven duygusunu olumlu yönde, annenin eğitim düzeyinin düşmesinin öğrencilerin özgüven duygularını olumsuz yönde etkilediği sonucu çıkarılabilir.

Özcan (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutlarını incelemiş anneleri öğrenim düzeyi özgüven özellikleri arasında çeşitli farklılıklar elde etmiştir. Sosyal beğeniye ilişkin özgüvenin öğrenci özgüvenleri anne öğrenim düzeyine göre farklılık göstermemiştir. Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin, sosyal beğeniye ilişkin özgüvenleri en yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu bulgu çalışma bulgularını desteklemektedir.

4.5. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin çalışma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Bağımlı değişken	Anne		\bar{X}	Ss	t	p
	Çalışma Durumu	N				
Özgüven	Çalışan	70	91.78	10.44	3.226	.001
	Çalışmayan	339	86.72	12.23		

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinden anneleri çalışanların özgüven puan ortalamaları anneleri çalışmayan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. ($t_{407} = 3.226$, $p = .001$).

Bu sonuca göre öğrencilerin annelerinin çalışma durumunun öğrencilerin özgüvenlerinin üzerinde anlamlı farklılaşmaya neden olduğu görülmüştür. Anneleri çalışanların özgüvenleri anneleri çalışmayan öğrencilerin özgüvenlerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum annenin ev dışında sosyal bir çevresi, farklı bir uğraşının ve ekonomik özgürlüğünün olmasının annenin özgüven duygusunu geliştirdiği ve bu durumun annenin çocuğuna davranışını, verdiği eğitim şeklini ve çocuğun özgüven duygusunun gelişimi üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

4.6. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sahibi Olma Durumlarına Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sahibi Olma Durumlarına Göre Özgüven Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Bağımlı değişken	Kardeş sahibi olma durumu	N	\bar{X}	Ss	t	p
	Yok	37	90.05	10.78		

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven puan ortalamaları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. ($t_{407} = -1.301$, $p = .194$).

Bu sonuca göre, İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre özgüven durumları arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur. Bu analizlere göre İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olma durumlarının özgüven düzeylerinde farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Özcan (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin hem genel özgüvenleri ve hem de çeşitli özellikler açısından özgüven alt boyutlarını, ailedeki çocuk sayısı açısından incelemiş ve farklılaşma bulmamıştır. Bu çalışma ile elde edilen sonuçla bu bulgu paralellik göstermektedir.

4.7. İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4.9.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirlerinin Ortalaması ve Standart Sapması

Aylık gelir	N	\bar{X}	Ss
1000 " ve altı	136	84.02	12.07
1001-2000 "	117	87.46	12.52
2001-3000 "	98	89.18	11.61
3001 " ve üstü	58	93.50	9.02
Toplam	409	87.58	12.09

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacı ile Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi

	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	4000.840	3	1333.613	9.707	.000
Gruplar içi	55642.153	405	137.388		
Toplam	59642.993	408			

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür ($F_{(3-408)}= 9.707$, $p=.000$). Bu sonuca göre ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre özgüven duygularının farklılaştığı görülmüştür.

Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak amacıyla Post Hoc Analizi (LSD) ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Özgüven Puanlarının Çoklu Karşılaştırmaları

Ailenin aylık geliri (I)	Ailenin aylık geliri (J)	Ortalama fark (I-J)	p
1001-2000 "	1000 " ve altı	3.43	.021
2001-3000 "	1000 " ve altı	5.15	.001
3001 " ve üstü	1000 " ve altı	9.47	.000
	1001-2000 "	6.03	.001
	2001-3000 "	4.31	.027

Uygulanan Post Hoc Analizi (LSD) sonucunda, ailelerinin aylık geliri 1001-2000 " (p= .021) ve 2001-3000 " (p=.001) arasında olan öğrencilerin özgüven puan ortalamaları ailesinin aylık geliri 1000 " ve altı olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Ayrıca, ailelerinin aylık geliri 3001 " ve üstü olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarının da ailesinin aylık geliri 1000 "ve altı (p=.000), 1001-2000 " (p=.001) ve 2001-3000 " (p=.027) olan öğrencilerin özgüven puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür.

Bu sonuca göre ailenin aylık geliri arttıkça öğrencinin özgüveninin arttığı, ailenin aylık geliri azaldıkça öğrencinin özgüveninin azaldığı söylenebilir.

Kasatura'nın (1998) yaptığı bir araştırmada, ailenin ekonomik sıkıntı çekmesinin, öğrencide güven duygusunun yok olup bunun yerine korku ve endişe duyguları geliştirmesine neden olduğu, bu durumda öğrencinin okul başarısını olumsuz yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Bu bulgu, bu çalışma ile elde edilen sonuçla paralellik göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarının genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Bunun yanı sıra, bu araştırmanın bundan sonra yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi amacıyla çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada temel problem ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenlerinin okul öncesi eğitim alıp almama, cinsiyet, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışma durumu, kardeşi olup olmaması ve ailenin ekonomik düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır? Sorularına cevap aranmaktadır.

Çalışma evrenini Erzurum il merkezinde 2011–2012 öğretim yılında hizmet veren 91 ilköğretim okulu oluşturmaktadır.

Çalışma örneklemini ise adı, geçen evrenden sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) farklı üç gruba ayrılarak her gruptan seçkisiz yöntem ile belirlenen 3'er okul olmak üzere toplam 9 ilköğretim okulu oluşturmaktadır. Veriler 9 ilköğretim okulunda 1. Sınıf okutan 36 öğretmenin sınıflarında öğrenim gören 410 öğrenciye ilişkin görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur.

1. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin özgüvenleri arasında okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı farklılaşma bulunmuştur.
2. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.
3. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin annenin öğrenim düzeyine göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.

4. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin babanın öğrenim düzeyine göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.

5. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin annenin çalışma durumuna göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.

6. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin kardeş sahibi olup olmamalarına göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır.

7. İlköğretim 1.sınıf öğrencilerinin ailenin ekonomik düzeyine göre özgüvenleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur.

5.2.Öneriler

5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Çalışmanın evren ve örnekleme genişletilerek, araştırmaya diğer eğitim kademelerinde ki öğrencilerde dahil edilebilir.

2. Araştırmanın bulgularında kız öğrencilerin lehine ortaya çıkan özgüvene ilişkin anlamlı farklılığın nedenlerini ortaya çıkarabilecek çalışmalar yapılabilir.

3. Okulöncesi eğitim çocuğun gelişimsel özellikleri ve diğer kişilik özellikleri üzerinde anlamlı farklılığa sebep olup olmadığı araştırılabilir.

4. Okulöncesi eğitim kurumlarının tipi, öğrencinin devam durumu ve ya okulöncesi eğitim alma süresi gibi değişkenler açısından özgüven duyguları arasında farklılaşma olup olmadığı incelenebilir.

5. Araştırmalarda veri toplama aracı olarak farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılabilir.

6. Özgüven ölçekleri geliştirmeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

7. Özgüven üzerinde etkili olabilecek farklı bağımsız değişkenler (anne- baba tutumu, anne- baba öz-üvey durumu, öğretmen tutumları, vb.) araştırmaya dahil edilebilir.

8. Anne- baba- özgüven duyguları ile çocuk özgüven duygusu arasında anlamlı farklılık olup olmadığına yönelik araştırmalar yapılabilir.

9. Öğretmenlerinin özgüven duyguları ile öğrencilerinin özgüven duyguları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılabilir.

10. Türkiye’de ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile yurt dışında ki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özgüvenlerini konu edinen çalışmalar yapılabilir.

11. Sınıf öğretmenleri ve okulöncesi öğretmenleri çocuklarda özgüven gelişimi ve desteklenmesi, özgüven gelişiminde okul ve öğretmenin rollü konularında bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

12. Araştırma sonucunda çıkan çocukların özgüven puan ortalamaları düşük olan dezavantajlı ailelere çocuklarda özgüven gelişimi ve desteklenmesi, özgüven gelişiminde ailenin rolü konularında bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

5.2.2. Uygulayıcılar için Öneriler

1. Bulgular dikkate alınarak kız öğrencilerin erkeklere göre özgüven puanları arasındaki anlamlı farkın nedenleri araştırılarak erkek öğrencilerin eksikliklerinin giderilmesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

2. Araştırmanın sonucu dikkate alındığında okulöncesi eğitimin ilköğretimde özgüven artırıcı bir etken olduğu bu nedenle okulöncesi eğitime önem verilmeli ve zorunlu eğitim kapsamına alınarak ücretsiz yapılmalıdır.

3. Annesi çalışan çocuklarda özgüven duygusu daha yüksek çıkmıştır. Bu durumda annelere için çalışma imkanları sağlayabilecek çalışmalar yapılarak konuyla ilgili sosyal sorumluluk projeleri desteklenebilir.

4. Ailelerin gelir düzeylerinin yüksek olması çocukların özgüvenlerini artırmıştır. Bu sonuç dikkate alındığında yetkililerin ailelerin gelir düzeylerini artıracak ve sosyo-ekonomik adaleti sağlayacak çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

5. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun özgüven duygusunun da arttığı sonuncuna ulaşılmıştır. Anne ve babaların eğitim düzeylerine göre okullarda verilecek kurslar, açık öğretim ve ya halk eğitim merkezlerinden yararlanılarak eğitim alabilecekleri imkânlar oluşturulabilir ve aileler bu konuda desteklenerek teşvik edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akagündüz, N. (2006). İnsan yaşamında özgüven kavramı. *Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, 1*.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar Can, M. (2000). *Okul öncesi eğitim*. (Birinci Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar Can, M. (2003). *Okul öncesi eğitim*. (İkinci Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Andre, C., Lelord, F. (2002). *Kendine saygı* (Çev: İ. Yerguz). İstanbul: İletişim Yay.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Baykan, S. (1994). *Okulöncesi eğitimde ilke ve yöntemler*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Bednar, Wells, Peterson. (1989). Self-Esteem, *American Psychological Association, USA*.
- Bıkmaz, F. (2006). Fen öğretiminde öz-yeterlik inançları ve etkili fen dersine ilişkin görüşler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, 25*.
- Bilen, S., Özevin, B., Uçal Canakay, E. (2008). In dialogue, elemental music and dance education in interdisciplinary context, *Orff-Schulwerk Symposium Documentation, Schott, Germany*, (Ed: Haselbach, Salmon, Grüner).
- Bilgin, Ş. (2001). *Ergenlerde kaygı ile benlik saygısı arasındaki ilişki*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bilir, S. ve Dabanlı, D. (1981). Ergenlik çağındakinin sosyal gelişimi. aile tutumları etkisinin araştırılması . *Aile Yazıları III. Birey, Kisilik ve Toplum*. Ankara, T. C. Basbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 5/3.
- Bloom, B.S. (1964). *Human characterites and school learning*, New York: Mc Craw-Hill Book Company.
- Brand, M. (2004). *Collectivistic versus individualistic cultures: a comparision of american, australian and chinese music education student"s self-esteem*. University of Honk Kong Baptist.
- Calp M. (2003). *İlk okuma yazma öğretimi*. (2. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Cemaloğlu N. ve Yıldırım K. (2005). *İlkokuma yazma öğretimi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

- Coopersmith, S (1967). The antecedents of self-esteem. *freeman*, San Francisco.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve davranışı.*(Sekizinci Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İyi düşün doğru karar ver.* İstanbul: Sistem Yay.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin M. (2000). *İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyi.* IX. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Daly, M. J. ve Burton, R. L. (1983). Self-esteem and irrational beliefs: an exploratory investigation with implications for counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 30(3), 361-366.
- Demiriz, S. (1997). *9 ve 12 Yas çocuklarının benlik kavramları ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demo, D. H., Small, S. A., and Savin-Williams, R. C. (1987). Family relations and the self-esteem of adolescents and their parents. *J. Marr. Fam.* 49, 705–715.
- Doyle, C. (1998). *Emotional abuse of children: issues for intervention.* Child Abuse Review, 6(5), 330-342.
- Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (24), 111-121.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri.* Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eğitime Giriş.* (5. Basım). Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Franken, R. E. (1988). Human motivation, (Second Edition), Brooks/Cole Publishing Company, Pacific Grove, USA.
- Fromm, E. (1995). *Sevme sanatı* (Çev: Y. Salman). İstanbul: Poyel Yay.
- Fromm, E. (1997). *Erdem ve mutluluk* (Çev: A. Yörüken). İstanbul: İş Bankası Yay.
- Gage, J. R. Don. (1984). Patterns of achievement and self-concept among students in a three-ethnic community. *Educational Research Association*, October.
- Geçtan, E. (1984). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar* . (3. Basım). Ankara: MayaYayımları.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biology teaching selfefficacy beliefs of the teacher candidates. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39 (1), 57–73.

- Güenalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*.Yayımlanmış yüksek lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güneysu, S. (1986). *Üniversite gençlerinin kendini kabul düzeyine ana-baba tutumlarının etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güngör, A. (1989). *Lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerini etkileyen etmenler*, Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara.
- Hambly, K. (1997). *Özgüven* (Çev: B. Bıçakçı). İstanbul: Rota Yayınları.
- Hamurcu, H. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inançları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 24.
- Hay, L. (2001). *Düşünce gücüyle tedavi* (Çev: N. Gün). İstanbul: Altın Kitaplar Yay.
- Hay, L. (2002).*Pozitif gücün büyüğü* (Çev: O. Alpar). İstanbul: Kelebek Yay.
- Humphreys, T. (2002). *Çocuk eğitiminin anahtarı: özgüven* (Çev: T. Anapa). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Haddou, M. (2000). *Hayır demeyi bilmek* (Çev: M. Selen). İstanbul: İletişim Yay.
- İkizoğlu, M. (1993). *Demokratik ve otoriter ana-baba tutumlarının lise son sınıf öğrencilerinin benlik saygısı üzerine etkisi*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (1986). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bilim Kitapevi.
- Kasatura, İ.(1998). *Özgüven ve kişilik*. İstanbul: Evrim Yay.
- Kasatura, İ. (1998). *Okul başarısından hayat başarısına*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kasatura, İ. (1988). Ergenlik döneminde mizaç özellikleri ile başarı arasındaki ilişki. *Aile ve Çocuk Dergisi*. Editör: Haluk Yavuzer, İstanbul.
- Kılıçcı, Y. (1981). Ergenlikte kişiliğin gelişimi ve uyum. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ankara, 3.
- Kırkıncıoğlu, M. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Kızıltan, G. (1984). *Üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini etkileyen etmenler*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kimberly, H. C. (2004). Student career perception: 6th – 11th grade music students“ assessment of self-esteem, social perception and potential enjoyment for music

education and other possible careers, School of The Ohio State University, USA.
UMI No: 3144863.

- Korkmazlar, Ü. (1980). *Relationship between parental child-rearing attitudes and cognitive styles of 5 to 6 year old turkish preschoolers*, Bogaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Köknal, Ö. (1987). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. (2. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kugle, L. (1983). Level of stability of self-esteem in relation to academic behavior of second graders. *Journal of Personality and Social Psychology*. 44.1, 201-227.
- Kuzgun, Y. (1972). *ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirmedüzeyine etkisi*.Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı, kurumlar, uygulamalar*. Ankara:Nobel Yay.
- Kuzgun, Y., Akkök, F., Selçuk, Z., Bacanlı, H., Erkan, S., Kılıçcı, Y., Pişkin, M., Acar, Öner , V., U. ve Bacanlı, F. (2000). *ilköğretimde rehberlik*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Lackovic-Grgin, K. ve Dekovic M. (1990). The contribution of significant others to adolescents' self-esteem, *Adolescence*, 25 (100), 839-846.
- Lindenfield, G. (1997). *Kendine güvenen çocuk yetiştirme. Çocukların benlik saygılarını geliştirme ve utangaçlıklarını yenme yolları*. (Çeviren: G. Tümer). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Maslow, A. (2001) *İnsan olmanın psikolojisi* (Çev: O. Gündüz), İstanbul: Kuraldışı Yay.
- Mutluer, S. (2006). *Özgüven oluşmasında manevi değerlerin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mckay M. ve Fanning P. (1998). *Özgüven yaratılması ve korunması*. (Çev: A.Tatlıer). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Mckay, M. ve Fanning, P.(2005). *Özgüven*. (Çev: F. Altay ve G. Altay). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Myss, C. (2001). *Ruhun anatomisi*.(Çev: Ç. Erendağ). İstanbul: Ötesi Yayınları.
- Mağden, D.ve Aksoy, A. (1987). *Anne-Babaların çocuklarına karşı tutumlarını etkileyen etmenler*. Eğitim ve Bilim, Ankara.

- Napoli, V., Killbride, J. M. and Tebbs, D. E. (1992). Adjustment and growth in a changing world, (Forth Edition), West Publishing Company, USA.
- Newnam, H. M. (2001). The Effects of participation in selected dance activities on self-efficacy and movement skills in children with educable mental retardation, The Florida State University, College of Education, USA. UMI No: 3034059.
- Niles, D. M. (2004) *Does Eraly Childhood Intervention Affect Children's Social and Emotional Development ?* Doctor of Philosophy, University of Wisconsin-Madison.(www.umi.com)(04.06.07)
- Oğuzkan, S. ve Oral, G. (1992). *Okul öncesi eğitimi*.İstanbul: Oğul Matbaacılık.
- Oğuzkan Ş. ve Oral G. (1997) *Okul öncesi eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
- Oktay A. ve Aktan E. (1999). *Çocuğun dil gelişiminde fonolojik duyarlılığın (ses bilgisi duyarlılığı) karşılaştırmalı olarak incelenmesi*, 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Bilgileri Okul Öncesi Eğitim, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Oktay, A. ve Polat Unutkan, Ö. (2005). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitilme ilköğretimin karşılaştırılması. *Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul.
- Olesch, S. M. (1994). Enhancing the self-esteem of mildly retarded adult females through dance treatment. adler school of professional phsycology. UMI No: 9434620.
- Onur, E. P. (1981). *Self-esteem in children and it's antecedents*. Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Özbey, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin öz güvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdoğan, Ö. (2005). *İsimsiz hayatlar*. Ankara: Lotus Yay.
- Özkan, M. (1994). *Güdümlü ve güdümsüz grupla psikolojik danışmanın ve kendini kabul değerleri üzerindeki etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özenoğlu Kiremitçi, H. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

- Özmenteş G. (2005). *Dalcroze eurhythmics öğretiminin müziksel beceriler, müzik dersine ilişkin tutumlar ve müzik yeteneğine ilişkin özgüven üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, E. (2003). *11-14 Yaş arası ergenlerin problem alanlarına yönelik grup rehberliği ile çözüm önerisi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Parker ,G. and Asher,S.K. (1987). Poor relationsand later personel adjusment are low. *Accepted Children At Risk Child Development*, 60.
- Pervin, L.A. and John, O.P. (2001). *Personality, theoryandresearch*, (Eighth Edition), John Wiley&Sons, Inc, USA.
- Pişkin, M. (1999). Özsaygı Geliştirme eğitimi. *İlköğretimde Rehberlik*, 95 –120, Ankara.
- Poyraz H. ve Dere H. (2001). *Okulöncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. Anı Yayınevi.
- Poyraz H.ve Duru H. (2003). *Okul Öncesi Eğitim ilke Ve Yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayınevi.
- Reçber, B. (2002). *Bir özsaygı geliştirme programının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin özsaygı düzeyleri üzerinde etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Rutledge, T. (2000). *Öz yargıdan özsaygıya* (Çev: A. Çakıroğlu). İstanbul: Kuraldışı Yay.
- Sinden, L. M. (1999). Music Performance anxiety: contributions of perfectionism, coping style, self-efficacy and self-esteem, Arizona State University. Umi No: 9923872.
- Soner, O. (1995). *Aile Uyumı, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şirin, T. (2003). Ailede ve okulda özgüven eğitimi. *Altınoluk Dergisi*, 210, 057.
- Tarhan N. (2004). *Makul Çözüm*. Timaş Yayınları
- Theodorakou, K.and Zervas, Y.(2003) The effects of creative movement teaching method and the traditional teaching method on elementary school childrens self-esteem. *Sport, Education and Society*,8.

- Torucu, B. K. (1990). *13-14 Yaşındaki gençlerin sosyo-ekonomik düzeyi ve ana-baba tutumlarındaki farklılıkların belirlenip benlik saygısına etkisinin araştırılıp karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Torucu, B. K. (1992). *13-14 Yaşındaki gençlerin sosyo-ekonomik düzeyi ve ana-baba tutumlarındaki farklılıkların belirlenip, benlik saygısına etkisinin araştırılması, çocuk ve ergen psikiyatrisi günleri kongre kitabı*. İzmir: Saray Tıp Kitabevi.
- Turan Başoğlu, S. (2007). *Sınav kaygısı ile özgüven arasındaki ilişkinin erinlik döneminde incelenmesi*. Yüksek Lisans (Master) Tezi. Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan F. (2004). Okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliği ve programın değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162.
- Temel, Z. F. ve Aksoy, B. A. (2001). *Ergen ve gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Topçu, E. (2006). *Baba Olmak*. İstanbul: Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları (3).
- Uçal Canakay, E. (2007). *Aktif öğrenmenin müzik teorisi dersine ilişkin akademik başarı, tutum, özyeterlik algısı ve yüklemeler üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ulcay S. (1993). *Okul öncesi çocuk gelişimi ve eğitimi kurumlarında yıllık program*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Uluğ, O. M. (1997). *Niçin oyun?*, (Birinci Basım). İstanbul: Göçebe Yayınları.
- Ural, M. (1986). *Ülkemizde okul öncesi eğitimin yeri ve önemi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Uzun, M. (2003). *9-14 Yaş grubu çocukların benlik kavramı ve saldırganlığı pekiştirici faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Vaughn, B. E., Block J. H. and Block, j. (1988). *Parental agreement on child rearing during early childhood and the psycholocial characteristics of adolescents*. Child Development.
- Venesile, J. A. (1992). The relationship among personality characteristics, self- esteem, and music teaching behaviors in propective elementary classroom teachers. University of Case Western.

- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk eğitimi el kitabı*. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer H. (2001). *Okul çağı çocuğu*. (7. Baskı). İstanbul: ; Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk psikolojisi*. (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yesilyaprak, B. (1989). Anne-baba tutumlarının kişilik gelişimi üzerine etkisine ilişkin bir araştırma. Ya-Pa 6. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1977). Okul öncesi eğitim ve ruh sağlığı. Okul Öncesi Eğitimi. Unesco Milli Komisyonu, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1986). *Gençlik çağı: ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yörükoğlu, A.(1993).*Gençlik çağı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yay.
- Zembat, R.ve Unutkan, Ö. (1999). *Okulöncesinde çocuğun sosyal gelişiminde aile katılımının önemi*. Marmara Üniversitesi Rehber Kitaplar Dizisi, Ya-Pa Yayınevi.

EKLER

Ek 1.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Öğretmenim,

İlköğretim1.sınıf öğrencilerinin özgüven düzeylerini ölçmeye yönelik yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu bölümde öğrencinizin ailesine ilişkin bilgiler sorulmaktadır.Lütfen aşağıdaki kişisel bilgileri doldurunuz. İlgiliniz için teşekkür ederim.

1- Öğrenci anasınıflı eğitimi almış mı?

() Evet () Hayır

2- Öğrencinin cinsiyeti

() Kız () Erkek

3- Babasının eğitim düzeyi

() okur yazar değil () okur yazar () ilkokul
() ortaokul () lise () üniversite

4- Annesinin eğitim düzeyi

() okur yazar değil () okur yazar () ilkokul
() ortaokul () lise () üniversite

5- Annesi çalışıyor mu?

() evet () hayır

6- Öğrencinin kardeşi var mı?

() evet () hayır

7- Ailenin aylık geliri

() 1000TL ve altı -- () 1001-2000 TL arası () 2001-3000TL arası () 3001 TL üstü

Ek 2.

Değerli meslektaşım; aşağıda hazırlanmış olan gözlem listesinde, okul öncesi eğitim çağındaki çocuğun özgüven duygusunu belirlemeye yönelik davranış listesi bulunmaktadır. Siz de, öğrencinizin özgüven duygusu hakkında daha önce yapmış olduğunuz gözlemlerinize dayanarak, aşağıdaki davranış seçeneklerinden uygun olanlarını işaretleyiniz.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Okulu:	Şubesi:	Cinsiyeti:
--------	---------	------------

GÖZLEM LİSTESİ

	Evet	Hayır
1. Kendisi başarabileceği halde, başkalarının yardımına ihtiyaç duyar mı?	()	()
2. Sürekli dikkat çekmeye çalışır mı?	()	()
3. Öfke ve kızgınlığını, başkalarını suçlayarak mı ifade ediyor?	()	()
4. Kendi hatalarını, arkadaşlarının üzerine atar mı?	()	()
5. Hata yaptığında, telafi etmek için mücadele ediyor mu?	()	()
6. Eleştirilmekten korkar mı?	()	()
7. Engellenme karşısında, ağlama davranışı gösterir mi?	()	()
8. Hata yaptığı zaman, aşırı derecede keyfi kaçır mı?	()	()
9. Hata yaptığında, hatasını üstlenir mi?	()	()
10. Yapmış olduğu bir çalışmayı gizler mi?	()	()
11. Yeni bir işe kalkışırken tedirgin olur mu?	()	()
12. Sevgi ve ilgi yoksunluğundan rahatsız oluyor mu?	()	()
13. Verilen bir sorumluluk karşısında, umursamaz davranıyor mu?	()	()
14. Kendini, arkadaşlarından aşağı görüyor mu?	()	()
15. Yeni arkadaşlarla kaynaşmakta sıkıntı çekiyor mu?	()	()
16. Yeni aktivitelere, mücadelelere girmekte isteksiz mi?	()	()
17. Sık sık güven tazelemek ve yardım almak ister mi?	()	()
18. Okuldaki sorumluluklarında, dikkatsiz ve özensiz davranıyor mu?	()	()
19. Daima, insanları memnun etme çabası içinde midir?	()	()
20. Verilen sorumluluktan sıyrılmaya (kaçmaya) çalışıyor mu?	()	()
21. Almaktan çok, vermekten mi hoşlanıyor?	()	()
22. Sinirlendiğinde, kendisine zarar veriyor mu?	()	()
23. Sık sık küsme davranışı gösterir mi?	()	()
24. Memnuniyetsizliğini, sessiz kalarak mı belli eder?	()	()
25. Sınıfta, çekingen ve pasif kalıyor mu?	()	()
26. Bir iş yaparken, izlenmekten rahatsız oluyor mu?	()	()
27. Sorumluluk verildiğinde, yapmamak için bahane arıyor mu?	()	()

28. Sınıf içinde, bağımsız olarak yapabileceği basit davranışlarda bile izin alıyor mu? () ()
29. Karar vermekte güçlük çekiyor mu? () ()
30. Verilen bir etkinliğin her aşamasında, öğretmenin onayını bekliyor mu? () ()
31. Yeniliklere ve değişime açık mı? () ()
32. Yapmış olduğu bir işi beğenir mi? () ()
33. Verilen bir etkinliği, sonuna kadar devam ettirebiliyor mu? () ()
34. Rahatsızlığını dile getirebiliyor mu? () ()
35. Öğrenmeye karşı meraklı mıdır? () ()
36. Başarısızlık ve yanlış yapma riskini göze alıyor mu? () ()
37. Kendisine yeni bir mücadele alanı sunulduğunda ilgi gösteriyor mu? () ()
- Haksızlığa uğradığında, hakkını arar mı? () ()
38. İsteklerini ve ihtiyaçlarını dile getirebiliyor mu? () ()
39. Verilen bir etkinliği, bir grubun karşısında, bireysel olarak yerine getirebiliyor mu? () ()
40. Tek başına sorumluluk almakta istekli mi? () ()
41. Herhangi bir işte, kendi kendini güdüleyebiliyor mu? () ()
42. Grup faaliyetlerinde, liderlik rolünü üstlenebiliyor mu? () ()
43. Arkadaşlarıyla işbirliği kurabiliyor mu? () ()
44. Verilen bir sorumluluğu, sonuna kadar sürdürebiliyor mu? () ()
45. Eşyalarını, arkadaşlarıyla paylaşabiliyor mu? () ()
46. Olumsuz duygu ve düşüncelerini, uygun bir şekilde ifade edebiliyor mu? () ()
47. Arkadaşları tarafından rahatsız edildiğinde, öğretmenine söyler mi? () ()
48. Konuşurken, göz iletişimi kurabiliyor mu? () ()
49. Grup oyunlarında haksızlığa uğradığında, hakkını arar mı? () ()
50. Kendisine söz verildiğinde, yerine getirilmesi için takip eder mi? () ()
51. Beğenmediği bir şeyi, çekinmeden söyler mi? () ()

EK 3.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı: B.08.4.MEM.4.25.01.65-605

Konu: Anket Çalışması.

09.03.2011* 7426

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Okul ve Kurumlarda yapılacak araştırma desteğine
Yönelik izin ve uygulama yönergesi.
b) 05.01.2011 tarihli ve 222 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Fulya EZMECİ'nin "İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri" konulu tez çalışmasına esas teşkil edecek anket uygulamasına ilişkin valilik onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve ilgilinin çalışmasını ilgi (a) yönerge çerçevesinde yaparak araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıt yapıp ekte gönderilen EK-1 taahhütname ile birlikte çalışma bitiminde müdürlüğümüze gönderilmesini rica ederim.

Mustafa BASTEM
Vali a.
Millî Eğitim Müdür V.

EKLER :
Onay (1 Sayfa)
Taahhütname Tutanağı (1 Sayfa)
Anket Dökümanı

Mud. Y. A.
M. F. Demirel
09.03.2011

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.25.00.65-605

Konu : Anket Çalışması

08.03.2011* 7168

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Atatürk Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 05.01.2011 tarihli ve 222 sayılı yazıları ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Fulya EZMECİ'nin "İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri" konulu tez çalışmasına esas teşkil edecek anket uygulamasını, ek listede isimleri bulunan okullarda yapma isteği, ilgi yönerge çerçevesinde müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

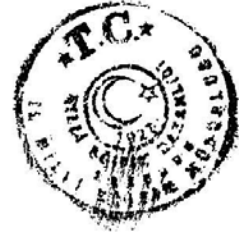
Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fevzi BUDAK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.../03/2011

Mehmet GÖK
Vali a.
Vali Yardımcısı

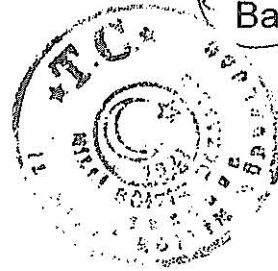
EK:
Okul Listesi (1 sayfa)

Ek 4.

ANKET ÇALIŞMASI YAPILACAK OKUL İSİM LİSTESİ

1	Abdurrahman Şerif Beygu İlköğretim Okulu
2	Erzurumlu Emrah İlköğretim Okulu
3	Halitpaşa İlköğretim Okulu
4	Kültür Kurumu İlköğretim Okulu
5	Şair Nef-i İlköğretim Okulu
6	Sabancı İlköğretim Okulu
7	Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu İlköğretim Okulu
8	Mehmetçik İlköğretim Okulu
9	Polisamca İlköğretim Okulu

Bayram KARABIYIK
Şube Müdürü

Ek 5.

FORM:2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU	
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Fulya EZMECİ
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Başvuru ekinde yer alan 9 okul
Araştırmanın konusu	İlköğretim 1.sınıf Öğrencilerinin Özgüvenleri
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Tez çalışması
Veri toplama araçları	Gözlem Listesi, Kişisel Bilgi Formu
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi " doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın adı geçen okullarda uygulanabileceğine oybirliği ile karar verildi.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	

KOMİSYON

04.09.2011
Komisyon Başkanı
Bayram KARABIYIK
Şube Müdürü

Üye
Erbil FİDAN

Üye
Abdullah YOKSOY

ÖZ GEÇMİŞ

Fulya EZMECİ, 1984 yılı Erzurum doğumludur. İlköğretim ve ortaöğretimini Erzurum'da tamamladıktan sonra, 2006 yılında Atatürk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden mezun olmuştur.

2008 yılında Erzurum ili Pasinler ilçesinde okul öncesi öğretmeni olarak göreve başlamıştır ve görevine Aziziye ilçesinde devam etmektedir.